

योगเบาะธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา ๑๔ เมษายน ๒๕๕๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะนะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ โดยความชอบธรรม ไม่ได้ไปลักขิงขี้ว้าวของใครมา ไม่ได้
ไปเทียบเคียงกับของใคร เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว เวลาจะ
วางธรรมและวินัย จะทำอย่างไร พุทธประเพณีเขาทำอย่างไร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
แต่ละพระองค์เขาทำอย่างไร เทวดามาถวายบาตร ๔ ใบ อธิษฐานบาตรให้เหลือใบเดียว
ภิกขาจาร บิณฑบาตเป็นวัตร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นองค์ที่ ๔ ภัทรกัป ๕ องค์ องค์
ต่อไปก็จะเป็นพระศรีอริยเมตไตรย

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าที่ตรัสรู้มาก่อนหน้านั้นก็เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยเฉพาะองค์ขององค์นั้น เวลา
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เจ้าชายสิทธัตถะเวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมาเป็นองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยสังขธรรม ความจริงในใจขององค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตรัสรู้เองโดยชอบ ด้วยความชอบธรรม ไม่ได้ไปลักขิงขี้ว้าวของใคร
มา ไม่ได้เปรียบเทียบเทียบเคียงกับของใครมา ไม่ได้เทียบเคียง แต่ไม่ได้เทียบเคียงแล้วเวลาองค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว พุทธประเพณีทำอย่างไร ก็พุทธประเพณีไง
เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารธนาเป็นพระโพธิสัตว์

เวลาปรารธนาเป็นพระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์สร้างบุญกุศลมา สร้างบุญกุศลมา ๔
อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขยนั้นไง เพราะมันมีการเกี่ยวเนื่องกันมา สายบุญสายกรรมมันมี

ของมัน การเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ จิตดวงเดียวนี้มันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะนั้น ถ้าเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะนั้น สิ่งที่เราทำมา ทำมาแล้วเวลาตรัสรู้เองโดยชอบ โดยชอบธรรมในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใจ โดยชอบธรรมที่เราจะพึงธรรมกันอยู่นี้ ใจ สัจธรรม ความจริงที่เป็นสัจธรรม ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค สิ่งที่เป็นอริยสัจจะความจริงมันเป็นอย่างไร

สติปัญญา ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม เวลามรรค ๘ มรรค ๘ มรรคของใคร ถ้ามรรคขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็ศึกษากันอยู่นี้ ใจ ถ้ามรรคของเราละ มรรคของเรา คุณติ ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา เราจะรู้แจ้งในหัวใจของเรา

แต่ที่ในปัจจุบันนี้เราไม่รู้แจ้งในหัวใจของเรา เราศึกษามา ศึกษาด้วยความจำ ศึกษาโดยทฤษฎี เวลาทางโลกเขาต้องมีการศึกษา การศึกษานี้ไม่ได้มีความเสียหาย โลกเราจะเจริญด้วยการศึกษา เจริญด้วยปัญญา คนมีปัญญานะ แต่ปัญญาของโลก โลกียปัญญา ปัญญาอย่างนี้ความรู้ไม่ใช่แบกไม่ใช่หาม ความรู้จะศึกษาขนาดไหนก็ได้ ในปัจจุบันนี้ปริญญาคนละ ๑๐ ใบ ๒๐ ใบเนาะ เขาเรียนของเขา เขาใฝ่รู้ของเขา เขาศึกษาของเขา เขามีความรู้ของเขา แต่มีความรู้ของเขา เขามีความรู้ของเขา เขามีความชำนาญการของเขา เขาเข้าใจโลกได้ เขามองโลกได้กว้างขวาง แต่มองโลกได้กว้างขวาง แต่ไม่มองในใจของตัวเอง

ถ้ามองหัวใจของตัวเอง เวลาศึกษามาขนาดไหน เวลาเราปฏิบัติ เราต้องวางสิ่งนี้ไว้ เราต้องทำความเป็นจริงของเราขึ้นมา เราจะไปแย่งชิงวิ่งราวของใครมาไม่ได้หรอก ในการประพฤติปฏิบัติ ศึกษาแล้วศึกษาเพื่อความรู้ คุณติ ในปัจจุบันนี้เราไปดูงาน เราไปศึกษางานของเขามา ในประเทศใด เราไปดูงานมา ดูงานมาเพื่อปัญญาของเรา ใจ แต่เราจะมาใช้ทั้งหมดในประเทศของเรา มันใช้ไม่หมดหรอก เพราะภูมิศาสตร์มันไม่เหมือนกัน ความเป็นอยู่ของคนไม่เหมือนกัน วัฒนธรรมประเพณีก็ไม่เหมือนกัน ถ้าไม่เหมือนกัน เราจะทำอย่างไรให้เราทำงานของเราไปได้

นี่ก็เหมือนกัน เราเกิดมา ผลของวัฏฏะเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ จิตนิสัยของจิตมันไม่เหมือนกัน ทั้งๆ ที่ว่าเราเป็นชาวพุทธ เราเป็นชาวพุทธเหมือนกัน เราเกิดเป็นมนุษย์เหมือนกัน เห็นไหม คนไม่เหมือนคน คนไม่เท่ากัน คนเหมือนกัน แต่จิตนิสัยของคนไม่เหมือนกัน ดูเชาวน์ปัญญา

ของคนไม่เหมือนกัน ศึกษาได้มากได้น้อยขนาดไหน เราก็ศึกษามาเป็นความรู้ของเรา เพราะโลกมันจะเจริญ เจริญอย่างนี้ ถ้าเรามีการศึกษา เรามีความรู้ของเรา เราจะไม่ให้มีใครหลอกลวงเราได้ง่ายๆ เพราะเรามีสติมีปัญญาของเรา เรารู้เท่าเขาได้ แต่รู้เท่าเขาได้ถ้ามีสติ มีสติมีปัญญาของเราภายใน เราจะรู้ดียิ่งไปกว่านั้น ถ้ารู้ดียิ่งไปกว่านั้น ความรู้ตามความเป็นจริงมันต้องเป็นตามความเป็นจริง

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ความสมควรนะ ความสมควรแก่ธรรม ถ้าไม่สมควรแก่ธรรม ปฏิบัติมากเกินไป ปฏิบัติน้อยเกินไป ปฏิบัติสมควรแก่ธรรม สมควรแก่ธรรม จิตมันไม่เป็น จิตเราไม่ได้ฝึกรอบม เราไม่ได้ทำตบะธรรม เราไม่ได้บ่มเพาะใจเรามา

ถ้าบ่มเพาะใจเรามา คุณิ เวลาคนที่เขามีจิตใจเขาดีมาก จิตใจเขามีเมตตา จิตใจเขาเป็นสาธารณะนะ เขาอยากช่วยเหลือเจือจานไปหมดละ แต่สังคมโลกเขามีความคิดอย่างนั้นบ้างไหมละ มีแต่คนชิงดีชิงเด่น มีแต่คนเอาวัดเอาเปรียบกัน เอาวัดเอาเปรียบกันเพื่ออะไรละ ก็เพื่อชีวิตว่าเอาตัวรอดๆ แล้วไม่มีใครเอาตัวรอดได้สักคนหนึ่ง เพราะมันอยู่ใต้ของกิเลสใจ มันอยู่ใต้ของพญามาร พญามารมันครอบคลุมหัวใจอยู่ มันอยู่ใต้กิเลสหมดแล้ว เอาตัวรอด รอดที่ไหนละ

เราขาดตกบกพร่อง ถ้าเราหาสิ่งนี้มาเพื่อจะเจือจานชีวิต มันก็แก่ชีวิตนี้ เห็นไหม ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะเสียสละทรัพย์เพื่อรักษาอวัยวะ เราเสียสละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต เราสละชีวิตเพื่อรักษาธรรม สัจธรรมความจริงอันนั้นใจ ความจริงที่เรา น่าจะทะนุถนอมบูชาความจริงอันนั้น แต่เราไปเห็นชิงดีชิงเด่นเพื่อจะเอาวัดเอาเปรียบกัน ก็แค่นั้นเอง แล้วยิ่งทำขึ้นไป จิตใจมันยิ่งเศร้าหมอง จิตใจมันยิ่งอ่อนแอไปเรื่อยๆ แล้วสิ่งนี้ แล้วมันจะเป็นธรรมมาจากไหนละ เราจะไม่ฉกชิงวิ่งราวของใคร แต่เราจะทำความจริงของเราขึ้นมา

เราเกิดมาเป็นมนุษย์นะ เวลาเกิดมา คุณิ เกิดมา พ่อแม่เลี้ยงดูมา ใครเกิดมาด้วยบุญกุศล เกิดมามีพ่อแม่คอยกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงดูนะ บางคนเกิดมา คุณิ เด็กกำพร้าพ่อแม่เขาทิ้ง ไปทิ้งที่โรงพยาบาล เดียวนี้คลอดโรงพยาบาล ทิ้งไว้เลย หนีหายไปเลย แล้วใครดูแลละ สิ่งนี้โรงพยาบาล

คุณละ เขาคุณเล็กกว่าพ่อแม่ที่เอาไปตกทุกข์ได้ยาก แต่ด้วยความเหงา ด้วยหัวใจที่มันว่าเหว่ สิ่งที
ดำรงชีวิตมันก็พอมีอยู่ได้ คนก็ช่วยเหลือเอื้องานกันได้ แต่ความอาลัยอาวรณ์ ความทุกข์ความ
ยากในหัวใจ ขาดพ่อขาดแม่ เวลาโตขึ้นมามันว่าเหว่ นี่ไง สิ่งทีจิตนิสัยของคน ใจของคนมัน
แตกต่างกันอย่างนี้ไง

ฉะนั้น เราจะประพฤติปฏิบัติของเรา เราจะทำความเป็นจริงของเรา ถ้าทำความเป็นจริง
ของเรา ศีลธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สาธุ ก็ต้องศึกษา ศึกษามาแล้ว ศึกษา
มาเพื่อประพฤติปฏิบัติ เราไม่ได้ศึกษามาเพื่อเอาเป็นความรู้ของเรา เราไม่ได้ศึกษาขึ้นมาเพื่อไป
เสริมกิเลสของเรา โดยธรรมชาติของเรา เรามีอวิชชา เรามีความไม่รู้ในเรื่องจิตใจของเรา เราไป
ศึกษามาขนาดไหน มันก็ถือตัวถือตนของมันเป็นเรื่องธรรมดาเลยละ ถ้าเรื่องธรรมดา มันถือตัวถือ
ตนของมัน มันถือว่าเป็นความรู้ของมัน ถ้าความรู้ของมัน ทำไมเราไม่รู้จริงละ ถ้าความรู้ของมัน
ทำไมสงสัยอยู่ละ ถ้าความรู้ของมัน ทำไมทำให้เราเร่าร้อนละ

ศึกษามาแล้ว เราศึกษามาเพื่อจะปฏิบัติ หากความรู้ หากความรู้มาเพื่อมีสติปัญญาของเรา
แล้วเวลาปฏิบัติต้องปฏิบัติตามความเป็นจริงนะ ให้มันเป็นจริงขึ้นมา คุณทางโลกเขา คนที่เขา
ขยันหมั่นเพียรของเขาทำมาหากินของเขาด้วยมีสติปัญญาของเขา ประสบความสำเร็จของเขา
ในทางโลก คุณสิ เขามีความขยันหมั่นเพียรของเขา แต่เขาไม่ประสบความสำเร็จของเขา ทำสิ่งใดก็
ขาดตกบกพร่องไปตลอด นั่นมันเรื่องจังหวะและโอกาส มันเรื่องอำนาจวาสนาของคน แต่ก็มี
ความขยันหมั่นเพียรไป มีความขยันหมั่นเพียร ความผิดพลาดอันนั้นมันจะเป็นครูสอน

ความผิดพลาดสิ่งใด เราล้มลุกคลุกคลานขนาดไหน เราพยายามของเรา คนทีประสบ
ความสำเร็จเขาก็ล้มลุกคลุกคลานมาพอแรงอยู่แล้ว เพราะเขาเคยล้มลุกคลุกคลานมา เขาถึงรู้ว่า
สิ่งใดทำแล้วมันจะผิดพลาด เพราะความผิดอันนั้นมันจะฝึกฝนให้จิตใจได้เข้มแข็ง ให้จิตใจมี
สติปัญญา ให้จิตใจมันมีประสบการณ์ แล้วมันจะพยายามทำของมัน พยายามทำของเรา ถ้าคนมี
วิสัยทัศน์ คนทีมีกำลังใจ เขาทำของเขาไปเรื่อย จะล้มลุกคลุกคลาน เขาพยายามทำจนประสบ

ความสำเร็จ พอประสบความสำเร็จขึ้นมาแล้วเชิดชูบูชา ทำไมประสบความสำเร็จ แต่ไม่ได้ศึกษาหรือกว่าเขาล้มลุกคลุกคลานมาแล้วไหน เห็นไหม ถ้ามันล้มลุกคลุกคลาน เราก็ทำของเรา

แต่บางคนล้มลุกคลุกคลานแล้วใจไม่สู้ ใจท้อถอยไป แล้วบางคนไม่ทำอย่างนั้น เทียวไปลักไปชิง ไปฉกชิงเขามา คนที่ทางโลกฉกชิงวิ่งราวเขามา มันจะได้ประโยชน์อะไรขึ้นมา มันก็ได้ประโยชน์มาแล้วเชิงชีพ เชิงชีพขึ้นมาแล้วสิ่งที่เป็นเวรเป็นกรรมละ แล้วจิตใจของเราละ มันจะเศร้าหมองขนาดไหน นี่ไง เวลาคนเขาจะฉกชิงวิ่งราวเขาต้องแอบทำ ต้องทำที่คนไม่เห็น เพื่อจะเอาตัวรอดให้ได้ๆ สิ่งนั้น เห็นไหม นี่ไง ช่องเบาะ คนช่องเบาะ เขาแอบ เขาลัก เขาขโมยทำของเขา แล้วหาสิ่งนั้นมา เวลาตำรวจจับได้ จับได้ก็ต้องลงโทษตามนั้นๆ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติ เราไม่ไปช่องเบาะธรรมของใครมา ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา เราศึกษามา ศึกษามาเป็นภาคปริยัติ ศึกษาเพื่อปฏิบัติ ไม่ได้ศึกษามาเป็นของเรา เราไปฉกชิงให้เป็นของเรา มันเป็นไปได้หรือ นั่นเป็นโลกียปัญญา ปัญญาการศึกษาอย่างนี้ศึกษามาเพื่อให้เรามีสติมีปัญญาของเรา ศึกษาเพื่อปฏิบัติ ถ้าศึกษามาเพื่อปฏิบัติ มันวางได้

แล้วปฏิบัติ เวลาปฏิบัติก็ล้มลุกคลุกคลาน เวลาศึกษาขึ้นมา เวลาศึกษาที่ว่ายากแล้ว เวลาจะสอบ เวลาจะผ่านขึ้นไปได้แต่ละวิชา เราต้องศึกษา เราต้องทำวิจัยของเรา เราต้องเรียงความเพื่อผ่านไปให้ได้คะแนนให้ได้ ศึกษาเพื่อเอาความรู้ ศึกษาไม่ได้ไปเอากระดาษ ศึกษาเพื่อความรู้ มันก็ยากพอแรงอยู่แล้ว ศึกษา ยิ่งศึกษาเข้าไปยิ่งซาบซึ้ง เพราะการศึกษาอันนั้น เพราะการศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาขึ้นมาแล้วมันจะเห็นคุณค่า คุณค่าของธรรม

ถ้าคุณค่าของโลกละ เราศึกษามา เราก็ใช้ชีวิตของเราไปทางโลก เราทำมาหากินของเรา นั่นเป็นทางโลก แล้วทางธรรมให้เทียบค่า สิ่งนั้นต้องมีหน้าที่การงานใหม่ มี มีไว้ทำไม มีไว้เลี้ยงชีพ แล้วเลี้ยงชีพไว้ทำอะไรต่อ เลี้ยงชีพไว้รวมทุกข์ใจใหม่ เลี้ยงชีพเอาไว้เหยียบย่ำหัวใจตัวเองใจใหม่ เลี้ยงชีพไว้ให้ทรัพย์สมบัตินี้มันมาจึคอใจใหม่ ให้เป็นทาสมัน เป็นจู้จ้านใจใหม่

ถ้าเรามีธรรมขึ้นมา เราก็เลี้ยงชีพ เราก็มีหน้าที่การงานของเรา แต่เราก็ฝึกหัดของเรา ประพฤติปฏิบัติของเรา เราก็ทำความจริงของเรา ถ้าปฏิบัติขึ้นมา มันไม่เหมือนกับการเลี้ยงชีพแล้ว ละ การเลี้ยงชีพ จะทำอะไร จะทำอะไร ทางโลกเขาช่วยเหลือเอื้อจางกัน เราจ้างวานใครทำก็ได้ แต่เวลาเราจะเอาความจริงของเราขึ้นมา ศีลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาว่าสังฆธรรมๆ คุณงามความดีมันประเสริฐนักๆ คนเราเวลาทุกข์เวลายากขึ้นมา เราก็เคยเป็นแบบนั้น เวลาสิ่งใดที่มันปลั่งเปลวไป มันไปยึดมันสิ่งใด มันก็มีความทุกข์ความยากในหัวใจ ยิ่งความทุกข์ความยาก ถ้ามันแผดเผาขึ้นมาแล้วมันปล่อยวางไม่ได้ มันยังมีโทสะ โมหะ มันยังเกิดขึ้น มันยังมีความทุกข์มากขึ้นไปใหญ่

เวลาศีลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า สิ่งใดเกิดขึ้นมามันก็ตั้งอยู่ แล้วก็ดับไปเป็นธรรมดา เพราะเราไปขุดคุ้ยมัน เพราะเราไปยึดมัน ศีลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษามาแล้วอย่างนี้มันปลั่งใจ ศึกษาแล้วมันเข้าใจ ศึกษาแล้วชีวิตนี้มีเข็มทิศชีวิต มันจะมีทางออก มันจะมีจุดมุ่งหมายของมัน ทำของมันได้

ที่นี้เราจะปฏิบัติธรรมละ เราปฏิบัติธรรมความเป็นจริง สิ่งที่เราศึกษามา ศึกษาเป็นปริยัติ ศึกษามาเป็นสุตมยปัญญา ศึกษามา ศึกษาถูกต้องแล้วละ แต่เวลาปฏิบัติขึ้นมามันจะไปฉกชิงวิ่งราว จะไปเอาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นของเราไม่ได้ ยิ่งศึกษา ศึกษาแล้วเราจะปฏิบัติ เราก็ต้องหาครูบาอาจารย์ของเรา ถ้าครูบาอาจารย์ของท่านปฏิบัติของท่านมา ท่านก็ประสบความสำเร็จของท่านมา เทศนาว่าการขึ้นมาก็พิมพ์มาเป็นตำรับตำราขึ้นมา เราก็ศึกษาของเราเหมือนกัน ถ้าศึกษามา นี้ประสบความสำเร็จตรง

ถ้าประสบความสำเร็จตรง เวลาเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ภาคปริยัติ ศึกษามาแล้วเขาทำวิจัยกัน เขาทำเพื่อเป็นตำรับตำรากัน เวลาศึกษาประวัติครูบาอาจารย์ของท่าน ท่านปฏิบัติมาตามความเป็นจริงของท่าน ประสบการณ์จริงของท่าน แล้วเราศึกษาแล้วเราจะทำอย่างนั้นได้ไหม นี่ไง ความเข้มแข็ง ความอ่อนแอของใจ ถ้าจริตนีสัยตรงกับครูบาอาจารย์องค์ใด พอไปศึกษาดำราของท่าน อันนั้นมันซาบซึ่งใจมาก อย่างนี้เราทำได้ แต่ถ้าจิตใจของเรา จริตนีสัยไม่

ตรงกัน ศึกษาแล้วเราทำอย่างนี้ไม่ได้ เราทำอย่างนี้แล้วไม่ถนัด เราทำอย่างนี้แล้วเราไปไม่ได้ นี่เราก็แสวงหาของเรา

นี่ศึกษามาเพื่อปฏิบัติเหมือนกัน ศึกษาเพื่อปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติขึ้นมาเป็นความจริง ข้อเบาะธรรมใด เราไม่ไปข้อเบาะหีบของใครมา การข้อเบาะมันก็ฉกชิงวิ่งราวมา เวลาข้อเบาะขึ้นมา เราทำไมไม่ให้ใครรู้ไม่ให้ใครเห็นแล้วก็จะเอามาเป็นของเรา ธรรมะเป็นนามธรรมๆ เราอ้างธรรมะอ้างเป็นนามธรรม นามธรรมก็ตีหน้าเศร้าเล่าเรื่องเท็จ แล้วก็ว่าไปให้คนเขาศรัทธามีความเชื่อเป็นอย่างนั้นหรือ เราจะเอาอย่างนั้นหรือ

เราไม่ต้องการอย่างนั้น เราต้องการความจริง เราไม่ไปฉกชิงวิ่งราวของใครมา เราจะทำตามความเป็นจริงของเราขึ้นมา ถ้าเราไม่ข้อเบาะ ไม่ข้อเบาะธรรมะของใครมา ถ้าไม่ข้อเบาะกิเลสมันเป็นแบบนี้ เวลาประพาศปฏิบัติขึ้นมาก็อยากทำ ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาด้วยปัญญา ศึกษาแล้วเห็นคุณค่ามาก ศึกษาแล้ว เราเกิดมา เรามีอำนาจวาสนา เราได้ศึกษา เราได้ฟังเทศน์ครูบาอาจารย์ของเรา ให้เป็นเข็มมุ่งกับชีวิตของเรา ถ้ามันไม่มี ความเชื่อไม่มีความศรัทธา จะไปทำสิ่งนี้ให้เสียเวลาทำไม คนเกิดมาก็ต้องมีหน้าที่การงาน คนเกิดมาก็ต้องประสบความสำเร็จในชีวิต คนเกิดมาก็ต้องให้สังคมยอมรับ มันก็คิดกันอย่างนั้น มันก็เป็นความจริงอย่างนั้นจริงๆ ถ้าความจริงอย่างนั้นนะ

แต่เรามีสติปัญญามากกว่านั้น มีสติปัญญามากกว่านั้นว่า สิ่งนั้นคนทำได้เช่นนั้นเป็นล้านๆ คน แต่คนที่ประพาศปฏิบัติตามความเป็นจริงมันจะมีสักกี่คน แล้วคนที่ปฏิบัติตามได้จริงขึ้นมา มันยังเอาหัวใจนี้รอดพ้นไป มันกรองมาได้สักกี่คน ถ้ามันได้ก็คน คูสิ แม้แต่ประกอบสัมมาอาชีพะทางโลกที่ว่ายากแล้ว แต่ก็ยังมีคนประสบความสำเร็จ มีคนประสบความสำเร็จมา เพราะในเมื่อมีมนุษย์ยังต้องมีธุรกิจการค้า มันต้องมีการสื่อสาร ธุรกิจการค้ามันต้องมีกำไรขาดทุนแน่นอน มันมีของมันอยู่อย่างนั้นนะ

คนที่สร้างบุญกุศลมา สร้างอำนาจวาสนามา เขาก็มาทำหน้าที่การงานของเขาประสบความสำเร็จของเขา แล้วคนที่จิตใจเป็นธรรมเขาก็เป็นผู้นำ เขาก็เจองานกับสังคม สังคมก็ได้

ฟังพาอาศัยเขา คนที่ออกมาเห็นแก่ตัว หาสิ่งใดมาก็เป็นสมบัติของตัวเอง แล้วก็ตระหนี่ถี่เหนียวหวงไว้คนเดียว เวลาตายไป เกิดมาเป็นสุนัขมาเฝ้าสมบัติตัวยังมีในพระไตรปิฎก ใหม่ๆ ที่สมบัติหามาแล้วตัวเองตายไปแล้วมาเกิดเป็นสุนัขกลับมาเฝ้า นี่ไง คิดว่าเป็นของตัวเองๆ นี่ผู้นำที่ขาดสติ ไม่มีปัญญา มันจะไม่ได้ประโยชน์กับจิตดวงนั้น

แต่เรา เราเห็นเขาทำกัน แล้วเรามีสติปัญญา เราอยากจะประพฤติปฏิบัติ เราจะเอาคุณงามความดีของเรา เอาความจริงของเราเนะ ให้มันเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าความจริงขึ้นมา เราไม่ได้คิดอย่างนั้น แต่กิเลส กิเลสคือจิตได้สำนึกมันจะไปย่องเบาเอาของครูบาอาจารย์มา มันจะไปย่องเบาเอาธรรมะของใครมา ย่องเบามา ย่องเบามามันก็ไม่ได้ธรรมจริงนะสิ เพราะมันไปย่องเบามา เห็นไหม

เวลาเราปฏิบัติตามความเป็นจริง เวลาครูบาอาจารย์ของเราเนะ หลวงตาท่านอยู่กับหลวงปู่ มัน เวลาท่านลาหลวงปู่มันออกไปวิเวกกลับมา มันไปสมบุกสมบันมา เวลากลับมากราบท่านนะ “หา! ทำไมถึงขนาดนี้ล่ะ” เป็นดีชานมา เวลาท่านบอก “เออ!” เวลาพอพูดไปแล้วกลัวหลวงตา ท่านจิตใจจะท้อแท้ใจ พอพลิกกลับ “เออ! นักรบเว้ย ต้องทำอย่างนี้แหละ นี่บรูษอาชาไนย นักรบก็ต้องรบความจริง” เห็นไหม ครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติมาท่านทุ่มเทมาขนาดไหน พอการทุ่มเทมา ผู้ที่เดินตามแนวทางขึ้นมามันจะต้องทุ่มเท ทุ่มเทตามความเป็นจริง ผู้ที่ปฏิบัติได้ง่ายรู้ง่ายก็จริง ก็มีจริง ถ้ามีจริง เขาก็ต้องมีความมุมานะ มีความเป็นจริงของเขาในหัวใจ

เวลาเกิดมรรคญาณ เวลาจะเกิดธรรมจักร เวลาจักรมันเกิดขึ้น เห็นไหม งานชอบ เพียรชอบ สติชอบ สมาธิชอบ ความชอบธรรมที่มันเกิดขึ้น ถ้าความชอบธรรมที่มันเกิดขึ้น จิตใจที่มันมรรค ๘ แล้วมันฝึกฝนกันมาจนมันกลมเกลียวกัน มันกลมเกลียว มันสามัคคีกัน มันรักกัน มันไปในแนวทางเดียวกัน เราต้องฝึกฝนขนาดไหน ถ้าฝึกฝนขนาดไหน แม้แต่ขีปปาปัญญาจะปฏิบัติได้ง่ายง่าย มันก็ต้องเป็นอย่างนี้เหมือนกัน มรรคมีหนึ่งเดียว อริยสัจมีหนึ่งเดียว มันก็ต้องเป็นอย่างนี้เหมือนกัน ถ้ามันเป็นอย่างนี้ เวลาคุยกัน เวลา **ธมฺมสากจฺจฺจ** มันถึงเข้าใจกันได้ไง นี่ไง ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เป็นสังฆธรรม ไม่ได้ไปย่องเบาของใครมา

ถ้าไปย่องเบาของใครมา ถ้าไปย่องเบา ไปจกฉวยของใครมา จะบอกว่าสังขารเป็นแบบนี้ แต่เวลาบอกขึ้นมา มรรคเทียบเคียงไปเหมือนกับเป็นเหมือนรากมะพร้าว เป็นเหมือนนุ่น เหมือนนี้ เป็นเหมือนวัตถุหมดเลย ไม่ได้เป็นเหมือนมรรค ไม่ได้เป็นเหมือนนามธรรม ไม่ได้เป็นเหมือนความจริงที่เกิดขึ้นกับใจ นี่ไง ถึงบอกว่าพวกย่องเบา มันจะไม่มีเหตุมีผล แล้วถ้าไม่มีเหตุมีผล จะชักนำคนไปทางเสียหาย ชักนำไปทางเสียหายว่า ไม่ต้องทำรุนแรงขนาดนั้น เราไม่ต้องทำขนาดนั้น

ถ้าไม่ต้องทำแบบขนาดนั้น ไม่ต้องทำให้เข้าสู่มัชฌิมาปฏิปทา ไม่ทำให้เข้าสู่สัจจะความจริง มันจะเป็นปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมใหม่ละ มันไม่ปฏิบัติสมควรแก่ธรรม เพราะครูบาอาจารย์อย่างนั้นที่เป็นหัวหน้าที่สั่งสอนแบบนั้น แสดงว่าได้ย่องเบาะธรรมะของครูบาอาจารย์มาได้ย่องเบา ได้จกชิงวิ่งราวธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปริยัติให้มีการศึกษา เพื่อปฏิบัติมาค้นคว้าหาความจริงในใจของบุคคลคนนั้น ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปริยัติเขาให้ศึกษามา ศึกษาเพื่อปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติแล้ว ปฏิบัติอย่างไร มีเหตุมีผลอย่างไร

ศีล สมาธิ ปัญญา ศีลคือความปกติของใจ แล้วถ้าใจไม่ปกติละ เวลาจิตใจที่มันฟุ้งซ่าน จิตใจที่มันมีกิเลสตัดหาความทะยานอยากครอบมัน ศีลเป็นปกติของใจหรือเปล่า ใจปกติไหม ละ แล้วเวลาเราไม่ปกติ เราก็อุ้มมันไว้ใช่ไหม พออุ้มไว้ก็มีศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ไข่มุมนั้นมันคือข้อห้าม ข้อห้ามไว้ เห็นไหม

เราจะทำสิ่งใดก็แล้วแต่ ว่าคนนั้นเป็นคนดี ๆ จะดีขนาดไหนเขาวัดกันด้วยศีลธรรมนี่ คนดี ทุกคนก็ว่าตัวเองดีหมด ในเมื่อมีทิวฐิมานะ ในลัทธิศาสนาอื่นเขาบอกว่าการฆ่าที่เป็นอาหารไม่เป็นบาป การฆ่าที่เป็นอาหารนะ สัตว์ใดที่เป็นอาหาร การฆ่ามันไม่เป็นบาป อย่างนี้เป็นธรรมใหม่

นี่ไง ในเมื่อความดีงาม ดีงามของใคร ถ้าดีงามของพระพุทธศาสนา ศีล ๕ แม้แต่การกระทบกระทั่งกันนี่คือการเบียดเบียนแล้วนะ ปาณาติปาตา ไม่กระทบกระทั่ง ไม่เบียดเบียนกัน ไม่

ทำร้ายกัน ทีนี้คนเรามันอยู่ด้วยกัน กิเลสมันท่วมหัว มันก็ทนไม่ได้ใช่ไหม เกิดมามีปากมากก็เหมือนมีขวานมาคนละเล่ม ถากกันถากกันด้วยปาก นี่ไง กระทบกระเทือนกัน ปาณาติปาตา การเบียดเบียนกัน ต้องการทำร้ายสัตว์ให้ตกลงถึงเป็นการฆ่าสัตว์ นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้แบบนี้เลย เพราะว่าทุกดวงใจเกลียดความทุกข์ปรารถนาความสุข อยากได้ความจริงขึ้นมา แต่เพราะกิเลสมันเต็มหัวใจ ใจ เพราะกิเลสมันเต็มหัวใจ เพราะพญามารมันขับไสมา เราถึงเวียนว่ายตายเกิดมา พอเวียนว่ายตายเกิดมา ได้สร้างคุณงามความดีมา ถึงได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ถึงได้มาศึกษาในพระพุทธศาสนา เกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา แล้วใส่ใจออกประพฤติปฏิบัติ ถ้าออกประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เรามีอำนาจวาสนา

โลกเขาแสวงหาทรัพย์สมบัติมาเพื่อสถานะทางสังคมของเขา เพื่อการยอมรับของสังคม เราก็มียุติ เราก็อำนาจ เราก็มีสองมือสองเท้าเหมือนกัน ทำไมเราทำไม่ได้ เราก็อำนาจ แต่เราเสียสละ เราเสียสละ เราวางไว้ แล้วเราจะเอาความจริงในใจของเรา เราคิด เราอยากได้อริยทรัพย์ ทรัพย์ที่เหนือกว่าเขา ถ้าทรัพย์ที่เหนือกว่าเขาแล้ว ทำไมมาย่องเบาะธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าล่ะ

แม้แต่ทางโลกนะ ไปย่องเบา ไปปลกชิงวิ่งราวมา ผิดกฎหมายทั้งนั้น ถ้าผิดกฎหมาย ถ้าเขาจับได้ต้องลงโทษปรับโทษตามที่ตัวเองทำทั้งนั้น แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลากิเลสของเรามันไปย่องเบา มันไปปลกชิงวิ่งราวธรรมของครูบาอาจารย์ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา มาเคลมว่าเป็นของตัวเอง ทำไมมันไม่มีสติ ทำไมไม่เป็นสุภาพบุรุษ ทำไมไม่ยอมรับความจริง เพราะไม่ยอมรับความจริงถึงบอกว่า “ทำไมจะต้องปฏิบัติให้มันรุนแรงขนาดนั้น ทำไมจะต้องปฏิบัติให้มันทุกข์ยากขนาดนี้ ไม่ต้องทำอย่างนั้นก็ได้อีก อยู่กันเฉยๆ นี่แหละ มีสติปัญญา รู้เท่า รู้ตัวทั่วพร้อมก็จบแล้ว นี่ก็คือธรรมะไง เพราะมันไม่มีความทุกข์ใจ”

ไม่มีความทุกข์ ขอนไม้มันก็ไม่มีความทุกข์ แร่ธาตุมันก็ไม่มีความทุกข์ แร่ธาตุมันมีความทุกข์จากไหน มันไม่มีจิตวิญญาณ มันจะมีความทุกข์มาอย่างไร มันก็อยู่ของมันโดยปกติมันนะ แล้วเราเกิดมามีชีวิต เราเกิดมามีธาตุรู้ ภาวสวะ มีภพ มีชาติ มีปฏิสนธิจิต มันถึงได้กำเนิด ๔ แล้ว

กำเนิดมา ไอ้ตัวนี้ ตัวจิตที่มันเวียนว่ายตายเกิด แล้วพอเวียนว่ายตายเกิด เกิดมาในวิภวภู มิเกิดมา เป็นมนุษย์อยู่นี้ แล้วมีสติปัญญาอย่างนี้ แล้วทำให้จิตใจของเรา ชาติรู้ๆ ให้มันเป็นแร่ธาตุสสาร ไซ้ใหม่ ชาติรู้เป็นธาตุที่มีชีวิตใจ ปฏิสนธิจิตมันมีคุณค่าที่นี้ไง นี้ไง สิ่งที่สัมผัสธรรมได้ๆ ตรงนี้ สัมผัสธรรมได้

ถ้ามันสัมผัสธรรมไม่ได้ สัมผัสไม่ได้เพราะอะไร สัมผัสไม่ได้เพราะมันไปย่องเบามา เพราะย่องเบามา มันถึงไม่มีเหตุมีผลใจ ถ้าไม่มีเหตุผล เราก็ทำของเรา เราเคลมของเราอย่างนี้ เคม วมอย่างนี้แล้วก็เป็นอย่างนี้ มันย่องเบาะธรรมของใครมาละ ถ้าไปย่องเบาะธรรมของครูบาอาจารย์ ึ่งค์ใดมาก็อ้างอิงอย่างนั้น ทำแบบนั้น ทำอย่างนั้น เทียบเคียงอย่างนั้น แล้วเป็นจริงใหม่ ไม่มี วมจริงใจในหัวใจเลย เพราะบอกวิธีการไม่ได้ ถึงได้บอกว่า ทำไมต้องทำแบบนั้น ไม่ต้องทำ วมแบบนั้นก็ได้ ทำแบบที่เราพอใจ ทำแบบที่เรานุ่มนวลอ่อนหวานกับกิเลส นุ่มนวลอ่อนหวานกับ มันนะ จะอยู่ด้วยกันไง

กิเลสในใจของเรา เราศึกษาธรรมมา เราปฏิบัติธรรมมา แล้วบอกว่ากิเลสกับเราอยู่ด้วยกัน วมจับมือกัน เราอมชอมต่อกัน เราสามัคคีกัน แล้วก็ไปย่องเบาะธรรมของครูบาอาจารย์มาอ้างอิง วมแล้วก็บอกว่าสิ่งนี้เป็นธรรม แล้วผู้นำก็สั่งสอนกันไปแบบนั้น แล้วคนก็เชื่อนะ เพราะอะไร วมเพราะว่าพอปฏิบัติแล้วเป็นอย่างนั้นๆ เป็น คุณติ เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วมด้วยปัญญา การศึกษาทำให้คนฉลาด การศึกษาทำให้ประเทศชาติเจริญ เจริญด้วยวัตถุใจ แต่มันต้องมี วมศีลธรรมกำกับ เห็นไหม พอเราศึกษา เราไปศึกษามาเรายังซาบซึ่งขนาดนี้ ศึกษาพระไตรปิฎก คุณติ วมอ่านพุทธประวัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่มเทศนาใดน ท่านทำของท่านมาอย่างไรน วมท่านมีเมตตา เมตตาที่จะเรือสัตว์ชนสัตว์ ท่านท่มเทศนา ถ้าไม่ท่มเทศา ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ วมอสงไขย ท่านท่มเทศาขนาดไหน แล้วเวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วไม่ต้องการสิ่งตอบสนองจาก วมใครอีกเลย เพราะมันอิ่มเต็มในหัวใจแล้ว

แล้วเราเกิดมา เราก็เวียนว่ายตายเกิดเหมือนกัน จิตของเรา กับจิตขององค์สมเด็จพระ วมสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านปรารธนาเป็นพระโพธิสัตว์ ท่านปรารธนามาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัม

พุทธเจ้า เราก็ปรารถนาคุณงามความดี เรามีเป้าหมายของคุณงามความดี เราก็ได้สร้างคุณงามความดี อยู่ข้างดี อยู่ข้างดีคือปรารถนาดีไว้ก่อน อยู่กับคุณงามความดี เพื่อให้เกิดมาแล้วไม่ทุกข์ยาก จนเกินไปนัก เพื่อให้เกิดมาแล้ว คุณดี เราเกิดมาสมประกอบนี่ก็บุญกุศลแล้ว แล้วเกิดมายังมีสติมี ปัญญาได้ขนาดนี้ สิ่งนี้จิตไม่เหมือนกัน ไม่เหมือนกันขึ้นมา เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เรา ถึงมีเขาวนปัญญาจะเลือกใจ เลือกว่าเราจะปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เราจะทำความจริงใหม่ หรือว่ามีครูบาอาจารย์ท่านไปย่องเบาะธรรมของใครมาก็แล้วแต่ ก็บอกว่าทำไมต้องทำอย่างนั้น ทำแบบรวบรัด ทำแบบเราพอใจ มันก็เป็นเรื่องโลกๆ โลกียปัญญา ปัญญาของโลก ปัญญาของโลก แต่เพราะคนมีวิสัยทัศน์ คนมีอำนาจวาสนาแค่นั้น แค่นั้นก็เข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นธรรม

แต่เพราะหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านทำจริงของท่าน ท่านปฏิบัติของท่านมานะ ท่าน จะเอาความมุ่งมั่นยิ่งกว่านั้น ถ้าเอาความมุ่งมั่นยิ่งกว่านั้น ท่านศึกษา ศึกษาแล้วเทียบเคียงธรรม ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วปฏิบัติ เพราะไม่มีครูบาอาจารย์ที่รู้จริงสั่งสอนได้ สั่ง สอนขึ้นมา คุณดี เวลาหลวงปู่มั่นท่านปฏิบัติของท่านมา ทั้งๆ ที่หลวงปู่เสาร์ท่านเป็นอาจารย์นะ เวลาจิตใจขึ้นมา มีอุปสรรคขึ้นมา ไปถามหลวงปู่เสาร์ “จิตเป็นอย่างนี้แก้อย่างไร”

“โอ้! ผมก็ไม่เคยเป็นอย่างนั้น ถ้าท่านมีอำนาจวาสนามากขนาดนั้น ท่านก็ต้องแก้ไขของ ท่านเอง”

เห็นไหม หลวงปู่มั่นเวลาท่านปฏิบัติไปแล้วท่านมีอุปสรรคในหัวใจ ท่านไปถามหลวงปู่ เสาร์ หลวงปู่เสาร์ท่านบอกว่าเราก็มีปัญหาได้ขนาดนั้น เพราะอะไร เพราะหลวงปู่เสาร์ท่านก็ ปฏิบัติอยู่ เพราะท่านเป็นอาจารย์ ท่านไปเอาหลวงปู่มั่นออกมาบวชเอง พอบวชเองขึ้นมา เรื่อง สมภาณี เรื่องความมั่นคงในใจก็ทำได้แหละ แต่เวลาจิตมันออกไปรับรู้ที่มหัศจรรย์ ที่มันแปลก ประหลาด นี่ไง แปลกประหลาดขนาดไหนมันก็ด้วยอำนาจวาสนา ถ้าจิตคิดจิตคะนอง เวลาจิต สงบแล้วมันจะไปรู้เห็นต่างๆ แล้วแก้อย่างไรละ แล้วจะแก้อย่างไร

การแก้ ครูบาอาจารย์ท่านสมบุกสมบันมาอย่างนี้ ท่านมีประสบการณ์อย่างนี้ เวลาเรารู้ เราจะไปย่องเบาะธรรมของใครมา แล้วถ้ามันย่องเบาะธรรมของใครมานะ คุณดี พระพุทธศาสนา

พุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเป็นสัจจะเป็นความจริง ถ้าปฏิบัติขึ้นมา ศิล สมาธิ ปัญญา แต่ถ้ามันไม่มีครูบาอาจารย์ที่เป็นหลักเป็นชัยก็เป็นเรื่องไสยศาสตร์ เรื่องทางโลก พอปฏิบัติไปจะรู้วาระจิตอย่างนั้น จะรู้ดีตชชาติอย่างนั้น รู้ไปทำไม รู้ไปทำไม

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านบุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ ท่านศึกษา มา ท่านไม่คิดของท่าน แล้วท่านเข้าไปถึงอสาวัคชญาณ ทำลายอวิชชาไปแล้ว สิ่งนี้ท่านรู้ของท่านเพราะท่านอนาคตังสญาณ รู้หมด แม้แต่ในวิภวภูติ รู้กว้างเพราะอะไร เพราะท่านสร้างอำนาจวาสนามาก เพราะท่านเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วผู้ที่มีอำนาจวาสนารองลงมาที่พระโมคคัลลานะเป็นเอตทัคคะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ตั้งให้ว่านี่ผู้มีฤทธิ์ ผู้ที่รู้วาระจิตนี้ พระอนุรุทธะ ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวัดได้ รู้ขอบเขตของใจของพระอนุรุทธะว่ารู้ได้แคไหนถึงได้ตั้งขึ้นมา ทำไมรู้ได้ถึงฤทธิ์เดชของพระโมคคัลลานะ ทำไมรู้ได้ถึงสติปัญญาของพระสารีบุตรเป็นเสนาบดีแห่งธรรม ทำไมรู้ได้ละ แสดงว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องมีปัญญามากกว่า ถ้ามมากกว่าถึงแต่งตั้ง แต่งตั้งแล้วมันรู้ได้ รู้ได้เพราะอะไร รู้ได้เพราะอำนาจวาสนาที่สร้างสมมาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง พระโมคคัลลานะ พระสารีบุตร เพราะตั้งสัจอธิฐานต้องการเป็นอัครสาวก ถึงได้สร้างสมบุญญาธิการมาอย่างนั้น

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาพระโมคคัลลานะ พระสารีบุตรจะมาบวช “นี่ไง อัครสาวกเบื้องซ้ายเบื้องขวาของเรามาแล้ว” แล้วเทศนาว่าการจนเป็นพระอรหันต์ทั้งคู่แล้วตั้งขึ้นมาให้เป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายเบื้องขวา ตั้งขึ้นมาเพราะอะไร เพราะเขาสร้างสมบุญญาธิการของเขา

นี่ไง สิ่งในโลกรู้ ที่ว่าเราจะรู้ๆ สิ่งที่เราจะรู้ เพราะอะไรละ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการสอนพระโมคคัลลานะ พระสารีบุตรจนเป็นพระอรหันต์ ความเป็นพระอรหันต์อันนั้นสำคัญที่สุด สำคัญตรงไหน สำคัญที่จิตที่มันเป็นธรรม จิตที่เป็นธรรมที่ไม่มีกิเลส พอรู้สิ่งใดขึ้นมามันก็เป็นความจริง เพราะมันไม่มีกิเลส คอยขุคอยแหะไช้ไหม ถ้าไม่มีกิเลสคอยขุคอยแหะขึ้นมา ไม่มีกิเลสคอยลำเอียง นี่มันเป็นจริง เป็น

จริงเพราะมีวาสนา เวลามันรู้วาระจิต มีฤทธิ์มีเดช ฤทธิ์เดชนั้นมันเกิดมาจากคุณธรรมในใจ มันก็เป็นธรรม แต่พวกเราพวกที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าสติปัญญา อำนาจวาสนาเราไม่เข้มแข็ง เราไปศึกษาเรื่องนี้แล้วเราอยากได้ออยากเป็น เราอยากได้ออยากมีของเขา เราอยากได้ออยากมี พอทำไปแล้วมันก็เป็นอภิญญา อภิญญาเป็นเรื่องโลก เทวทัตก็ทำได้ เทวทัตเหาะเหินเดินฟ้าได้ เทวทัตกำหนดจิตของอชาตศัตรู แล้วแปลงเป็นงูไปพันบนศีรษะของอชาตศัตรู “อยากกลัวไป เราคือเทวทัต อยากกลัวไป”

อชาตศัตรูมีงูมาพันบนศีรษะก็กลัว “ไม่ต้องกลัว นี่เทวทัต ไม่ต้องกลัว” แสดงฤทธิ์แสดงเดชไป แสดงฤทธิ์เดชแล้ว สุดท้ายเพราะมีกิเลสตัดหาความทะยานอยากได้ทำขนาดนั้น พยายามจะปลงพระชนม์มองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เออขนาดนั้นเขี้ยวหรือ นี่ไง ถ้ามันออกรู้อย่างนั้นแล้วได้ประโยชน์อะไร

แต่ถ้าจิตที่เป็นธรรม คุณิ ถ้ารู้อย่างนั้นไม่เป็นประโยชน์ ทำไมมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตั้งพระโมคคัลลานะเป็นอัครสาวกเบื้องซ้ายที่มีฤทธิ์ที่สุด ฤทธิ์อย่างนั้นเวลาเล็งญาณเวลาจะไปรู้สัตว์ขันธ์สัตว์ ถ้าคนไหนที่ทิฐิมานะสูงนักก็ให้พระโมคคัลลานะไปทรมาน ไปทรมานโดยฤทธิ์ไง เพราะมีฤทธิ์ทรมาน ทรมานจนจากคนที่ เป็นมิจฉาทิฎฐิให้กลับมาเป็นสัมมาทิฎฐิ จากสัมมาทิฎฐิขึ้นมาให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นมาในศาสนา เจริญรุ่งเรืองขึ้นมา นี่ไง การแก้จิตๆ เพราะคนมีคุณธรรมมันถึงเป็นธรรมไง

แต่ถ้าเราไม่มี แล้วเราจะเอาความรู้รู้อย่างนั้น แม้แต่สัจจะความจริงก็ไปย่องเบาจากชิงวิ่งราวของคนอื่นมา แล้วก็เอาสถานะนั้นมาอ้างมาอิง แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์นะ เราไม่ต้องไปยุ่งกับใครทั้งสิ้น สิ่งที่มีคุณค่าที่สุดคือหัวใจของเรา เพราะหัวใจของเราปฏิสนธิในไข่ ในครรภ์ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ มันถึงเป็นสิ่งที่มิชีวิตมานั่งอยู่ที่นี่ สิ่งที่มีค่าที่สุดคือหัวใจของเรา ถ้าหัวใจของเราเราพยายามทำความสงบของใจเราเข้ามา ถ้าใจเราสงบเข้ามา มันจะรู้จะเห็นแบบที่หลวงปู่มันท่านรู้ท่านเห็นของท่าน แต่หลวงปู่เสาร์ท่านแก้ไม่ได้ แก้ไม่ได้ หลวงปู่มันท่านก็ต้องเทียบเคียง

ของท่านเพราะท่านสร้างอำนาจวาสนาของท่านมา เทียบเคียงกับพระไตรปิฎก เทียบเคียงกับครูบาอาจารย์ แล้วพยายามรักษาใจของตัวเองให้สงบระงับเข้ามา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตใจของเรา เราพยายามทำของเราเข้ามา ถ้าจิตใจมันสงบ พอสงบขึ้นมาแล้ว สิ่งที่เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาไปด้วยทางปัญญา ปัญญาทางโลก ศึกษาเพื่อให้จิตใจมันไม่ฟุ้งซ่านจนเกินไป จิตใจที่มันไม่คึกคะนองจนเกินไป ให้เห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับไปเป็นธรรมดา ให้เห็นว่าชีวิตนี้เกิดมาแล้วมันต้องตาย ชีวิตนี้เกิดมาแล้วมันไม่อยู่ค้ำฟ้าหรอก เห็นไหม ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำให้เกิดธรรมสังเวช ธรรมสังเวช แต่มันยังไม่เป็นศีล สมาธิ ปัญญาในใจ ทีนี้ธรรมสังเวช จิตใจมันก็ไม่คึกคะนองออกไปยุ่งกับโลกภายนอกจนเกินไป แต่มันก็ยังไม่มีความจริงของมันขึ้นมา

แล้วเวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา พยายามจะหาความสงบของใจเข้ามา ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันจะสงบเข้ามาเป็นเอกเทศของมัน จิตนี้มันคลุกเคล้าไปด้วยสัญญาอารมณ์ มันคลุกเคล้าไปด้วยธรรมชาติของมัน ธรรมชาติของจิตเสวยอารมณ์ ถ้าไม่เสวยอารมณ์ มันจะรับรู้รูป รส กลิ่น เสียงได้อย่างไร ไม่ใช่เราจะเกิดมาใบ้บ้ำโง่โง่ เกิดมาหูตาบอดหมดเลย ใครจะพูดอะไรก็ไม่ได้ยินเลยอย่างนั้นหรือ... ไม่ใช่ เกิดมาสมบูรณ์ อายุคนะทั้ง ๖ มันกระทบตลอด ถ้ากระทบ มันก็รับรู้รูป รส กลิ่น เสียงโดยธรรมชาติของมัน ถ้าธรรมชาติของมัน ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็อาศัยสิ่งนี้ อาศัยความรู้ทางอ้อมโดยอาศัยอายตนะ ความรู้ทางอ้อมอาศัยโดยการสื่อสารกับสังขม อาศัยเพื่อสังขมโลกที่การสื่อสารกัน เราไม่ใช่เกิดมาใบ้บ้ำ เราถึงจะไม่ได้มีความรู้สักอะไรกับเขาไปเลย เราเกิดมาสติสัมปชัญญะสมบูรณ์มาก สมบูรณ์จนเราศึกษามันส่งออกหมด แล้วมันไปศึกษาสิ่งใดมาก็แบกรับ ความรู้เขาไม่ต้องแบกต้องหาม แต่นี่แบกหามว่าฉันมีความรู้มาก ฉันมีต่างๆ มาก

ก็พยายามทำความสงบของใจเข้ามาซะ ถ้าใจมันสงบเข้ามา ถ้ามันสงบได้ มันละวางสิ่งที่เป็นอายตนะทั้งหมด มันละวางเข้ามาเป็นตัวของตัวเอง มันละวางสิ่งต่างๆ เข้ามาเป็น

สัมมาสมาธิ มันละวางสิ่งต่างๆ เข้ามาเป็นเอกเทศ สิ่งที่ถูกสัญจิตที่มีคุณค่ามาก เกิดในน้ำคร่ำ เกิดในไข่ เกิดในครรภ์ เกิดในโอปปาติกะ สิ่งที่กำลังเกิดไปแล้วกำเนิดตามเวรตามกรรม แต่เพราะมีสติมีปัญญา มีพุทธานุสติ มีกำหนดพุทโธ มีใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันจะเป็นเอกเทศของมันได้ ความเป็นเอกเทศนี้แหละคือสัมมาสมาธิ เพราะมีสัมมาสมาธิ เพราะจิตมันสงบขึ้นมาแล้วออกฝึกหัดใช้ปัญญา

การออกฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้าใช้ปัญญา ใช้ปัญญาในอะไร ใช้ปัญญาในภาวนามยปัญญา ปัญญาที่จะรู้จะถอดจะถอน แล้วการที่ทำความสงบของใจเข้ามา มันก็ล้มลุกคลุกคลาน มันก็ทุกข์ยากขนาดนี้ เห็นไหม ชำนาญในวิธี เราพยายามชำนาญในการเข้าและการออก ชำนาญในการรักษาไว้ ถ้ารักษาไว้ คูลี อาหาร เราหาอาหารมาเพื่อดำรงชีวิต เก็บไว้มันก็น่าเสีย จะมีวิธีการถนอมอาหารอย่างไรจะเอาไว้กินได้นานๆ มันจะเน่าจะเสียหมด

แล้วสัมมาสมาธิมันเกิดกับจิต จิตที่เป็นสัมมาสมาธิมันจะอยู่กับจิตได้นานแค่ไหน จิตที่มันเสวยอารมณ์ มันเสวยความทุกข์ความยาก มันไปกว้านเอาสิ่งที่เป็นความทุกข์ความยากมาทับถมตัวมันเอง เวลากำหนดพุทโธๆ จนกว่าจิตมันจะสงบได้ พอสงบได้ สิ่งนี้เป็นสิ่งที่มีคุณค่า สิ่งที่มีความดีงาม แล้วมันจะอยู่กับเราได้มากน้อยขนาดไหนล่ะ เห็นไหม อาหารเก็บไว้มันยังเน่ามันยังบูด มันยังเสียหาย สิ่งที่จิตที่มันเร็วกว่าแสง สิ่งที่ความรู้สึกนึกคิดที่มันรวดเร็วมาก เราจะทำอย่างไรให้มันคงที่ล่ะ

เราพุทธานุสติ กำหนดพุทโธๆ คำบริกรรมก็เพื่อให้มันปล่อยวางต่างๆ เข้ามาให้เป็นเอกเทศ พอเอกเทศ พุทโธจนพุทโธไม่ได้ มันก็เข้าสู่ตัวมันเอง มันปล่อยวางภาวะที่เป็นภาวะรุ่งเรือง ภาวะรุ่งเรืองเป็นสถานะของมนุษย์ เพราะมนุษย์เกิดมาไม่ใช่ไปบ้า มนุษย์เกิดมาก็มีอายตนะ มนุษย์เกิดมาก็มีความรู้สึกนึกคิดเป็นธรรมดา แต่เวลาความรู้สึกนึกคิดนี้ความรู้สึกนึกคิดของปุถุชน ความรู้สึกนึกคิดธรรมดาของมนุษย์ แต่ถ้าเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นมา ศึกษาที่มีความรู้ขนาดไหนก็ศึกษาด้วยความรู้สึกนึกคิดอันนี้ ความรู้สึกนึกคิดอันนี้ ศึกษาไปเพื่อเป็นปัญญาๆ เพราะมีปัญญาแล้วถึงได้ไม่ทำความผิดพลาดใจ เพราะมีปัญญาแล้วถึงไม่ออกไปเรื่อง

โลกๆ ใง เพราะมีปัญญาขึ้นมาถึงได้มีศีลธรรมใง เพราะมีปัญญาขึ้นมา เราถึงมีคุณธรรมใง เพราะเป็นคนดีๆ ใง แต่คนคืออย่างนี้มันก็ดีแบบโลก สุขเวทนา ทุกขเวทนาใง

แต่เราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราก็พยายามตั้งสติขึ้นมา ใช้คำบริกรรม พุทธานุสติ จิตให้มันเกาะเกี่ยวสิ่งนี้ไว้ พุทโธๆๆ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิขึ้นไป เวลานั้นมีความสงบระงับเข้ามา มันมหัศจรรย์

นี่ใง ทำไมต้องปฏิบัติอย่างนั้น ทำไมต้องทุกข์ยากอย่างนั้น มันทุกข์ยากเพราะว่ามันของดิบๆ ของดิบๆ ภิกษุฉันเนื้อดิบไม่ได้ ภิกษุฉันอาหารดิบไม่ได้ สิ่งใดที่เป็นดิบๆ เว้นไว้แต่ผักสด สิ่งที่ผักสดก็ต้องกับปิยะอีกต่างหาก ถ้ามันไม่สมควรกับภิกษุ ภิกษุฉันของดิบไม่ได้ เนื้อดิบไม่ได้ แต่อย่างอื่น อย่างเช่นผักสดต่างๆ เนื้อดิบไม่ได้

นี่ก็เหมือนกัน ของดิบๆ ใจดิบๆ ปุถุชนคนหนา ตึกขามาขนาดไหน ปัญญาท่วมหัว เอาตัวไม่รอด ตึกขามา เรียนจบพระพุทธรศาสนา เรียนจบจนแต่งบาสีได้ทั้งหมด เข้าใจเรื่องบาสีได้หมดเลย แล้วใจอยู่ไหนล่ะ ใจเราอยู่ไหน รู้ไปหมด บาสีรู้หมด ทุกอย่างรู้หมด ทางปัญญานี้เข้าใจได้หมดเลย นี่ใง โดยสัญชาตญาณของมนุษย์ใช้ใหม่ เพราะมนุษย์มีธาตุ ๔ และชั้น ๕ ชั้น ๕ จิตปฏิสนธิจิต พลังงาน พลังงานที่มันผ่านมา นี้รู้โดยอ้อม

แต่ถ้าเราพุทโธๆ จิตเป็นเอกเทศเลย รู้โดยตรง รู้โดยมัน ถ้ารู้โดยมัน มันปล่อย คุณิ คำว่า “สถานะของมนุษย์” คนที่มีศีล ศีลคืออารมณ์ อารมณ์ของใจ คนที่มีชั้น ๕ คนที่มีจิตวิญญูณ แล้วปฏิสนธิจิตอยู่ไหน จิตเดิมแท้นี้ฝังใสมันอยู่ไหน สิ่งที่เรารับรู้ๆ รับรู้โดยชั้น ๕ นี่ใง อารมณ์ของใจ สถานะของมนุษย์เป็นอย่างนี้ พรหมมีชั้น ๑ เทวดาไม่มีร่างกาย นี่สถานะเขาแตกต่างกันไป แล้วสถานะอย่างไรก็แล้วแต่ ถ้าทำความเข้าใจอย่างไร นี่ใง พุทธศาสน์ๆ ศึกษาทำไมถึงต้องทำอย่างนี้

อ้าว! ก็ไม่ได้ไป योगเบาะธรรมของใครมาใง ก็ไม่ได้ योगเบาะ ไม่ได้ไปจกฉวยช่วงชิงของใครมา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าศึกษาแล้วศึกษาเป็นทางวินัย แล้วพยายาม

ประพฤติปฏิบัติให้เป็นความจริงของเราขึ้นมา นี่ศึกษามาแล้วไปฉกชิงมา อ้างอิงมา ทำอย่างนี้ก็ได้

เพราะมีพุทธพจน์เป็นการยืนยัน พุทธพจน์เราก็ศึกษา สาธุ! กราบ กราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้สัตว์ชั้นสัตว์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าศึกษาสิ่งนี้มาแล้ววางไว้ ท่านวางไว้เป็นแนวทาง ท่านวางไว้เป็นทฤษฎี วางไว้เห็นใหม่ ศึกษาโดยอ้อม เราศึกษาโดยอ้อม แต่เราจะรู้จริงอย่างนั้นไม่ได้ ถ้าความจะรู้จริงของเรา เราจะต้องทำความเข้าใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบเข้ามา ใจมันสงบ เห็นใหม่

คนทำความเข้าใจได้ง่าย คนทำความเข้าใจได้ยาก คนปัญญาวิมุตติ เจโตวิมุตติ คนพิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม การพิจารณา จิตใจของคนมันแตกต่างกันหลายหลาย แม้แต่จิตดวงเดียวกันแหละ บางคราวทำได้ง่าย บางคราวทำได้ยาก แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสลับถึง ๓ หน กำหนดความสงบของใจสลับถึง ๓ ครั้ง หลวงปู่มั่นท่านก็บอกว่าท่านก็สลับถึง ๓ หน แต่ไม่ได้คราวเดียวกัน ท่านป่วยแล้วกำหนดพุทโธฯ จนสลับไปเลย นี่ไง ครูบาอาจารย์ท่านทำจริงของท่าน ท่านมีความจริงของท่าน มันไม่ใช่ไปย่องเบาใครมา

ถ้าย่องเบามา สิ่งที่ย่องเบามาแล้วใช่ใหม่ มันเบา ตัวเบาใจ ตัวล่องลอยใจ ใจนั้นความเบา ความล่องลอย แม้แต่พระโมคคัลลานะเหาะเหินเดินฟ้าได้ เวลาขึ้นไปเอาบาตรไม้จันทน์ไป ลูกศิษย์ของพระโมคคัลลานะเหาะได้ทั้งนั้นนะ มันจะตัวเบาขนาดไหน เทวดา อินทร์ พรหม เวลามาฟังเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแบบปุยนุ่น มาได้เลย เห็นใหม่ ถ้าภาษาใจมันรู้มันเห็นของมัน แล้วได้อะไร นี่ไง ย่องเบา มันจะเบา ลมปราณ ทำลมปราณ พลังจิต อะไร

กำลัง สมาธิทำเพื่อกำลังของใจ ใจต้องมีความสงบระงับเข้ามา ถ้าจิตมันสงบแล้ว จิตสงบเห็นใหม่ ทำเพื่อความสงบของใจ ก่อนที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้ขึ้นมา ฤทธิณีไปพรหมมีอยู่แล้ว เขาทำสมาบัติ อภิญญา เขาทำของเขาทั้งนั้นอยู่ เพราะว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาท่ามกลางเจ้าลัทธิต่างๆ เขาก็มีของเขาอยู่แล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิเสศหมดเลย

ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล แล้วไม่มีศาสนาไหนมีมรรค ๘ แล้วมรรค ๘ มรรค ๘ จากหัวใจ มรรค ๘ มรรคตามความเป็นจริง ไม่ใช่มรรคของฌราวาส ไม่ใช่มรรคของการศึกษา เพราะการศึกษา การตีความ เราว่ามรรคของเราก็คือการทำคุณงามความดีนี่คือมรรค มันก็ถูกต้อง มรรคของฌราวาส มรรคของร่างกายใจ มรรคของกิริยา มรรคของการหาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง

แต่เวลาเรานั่งสมาธิ เรานั่งเฉยๆ เดินจงกรมก็เพื่อความสงบของใจ ถ้าใจสงบเข้ามา คำริชอบ คำริไม่ชอบมันก็มีลูกคลุกคลานอยู่นั่นนะ เพราะคำริชอบ พอคำริชอบ มันก็มีการขวนขวาย การขวนขวายคือการเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา การขวนขวาย ขวนขวายเพื่ออะไร เพราะธรรมชาติโดยสัญชาตญาณของมนุษย์ มนุษย์มีธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ มนุษย์เลยรู้อ้อมอยู่ตลอดเวลา เราก็พยายามจะปลดล๊อคใจ เราพยายามจะปลดล๊อคของจิตนี้ให้มันเข้ามาเพื่อรู้โดยตรง รู้โดยตรงว่าจิตมันสงบแล้ว จิตสงบแล้วมีความชำนาญ มีความชำนาญศึกษา เดี่ยวปฏิบัติแล้วทำสมาธิได้ง่าย เดี่ยวทำสมาธิได้ยาก เพราะเหตุใด

เราใช้ปัญญาเราแยกแยะดี พอใช้ปัญญาแยกแยะขึ้นมา มันจะหาเหตุผลของมัน หาเหตุผลในการรักษาใจของตัว รักษาใจ คุณี พระปฏิบัติเขาพยายามจะรักษาด้วยความสำรวมระวัง การสำรวมระวังขึ้นมาไม่ให้กระทบมาก

ถ้าใครทำให้เราขัดใจ เราจะฝังใจไหม เราฝังใจมากถ้าคนที่ขัดใจ คนที่แทงใจดำ เราจะฝังใจมาก แล้วผูกโกรธเขาตลอดไป นี่ก็เหมือนกัน เวลาสำรวมระวังจิตใจของเราไม่ให้มันกระทบกับอะไรมากเกินไป ถ้ากระทบไปแล้วมันจะทำให้การเข้าและการออกมันฟู มันฟู พอมันฟูแล้วก็พยายามจะรักษา พยายามรักษา มีข้อวัตรปฏิบัติ สำรวมระวัง ฉะนั้น เวลาห่มุ่คณะ ครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติท่านจะรู้ ไปด้วยกันจะรู้ถึงจรตนิสัย แล้วถ้าเขานิ่งๆ ไม่พูด ถึงมีธุระก็ไม่พูดด้วยนะ หลบไปก่อน จนเขาออกจากภavanaแล้ว หรือเขาออกจากความเพียรอันนั้น แล้วค่อยปรึกษากันว่าเรามีธุระอย่างนี้ๆ จะว่าอย่างไร นี่เขาให้เกียรติกันมากในการปฏิบัติ เพราะใจนี้รักษายาก ใจกว่าจะสงบระงับขึ้นมามันแสนทุกข์แสนยาก

แล้วเวลาถ้ามันดีแล้ว **ธมฺมสากัจฉา** **เอตมฺมมฺกุลมุตฺตมํ** ครูบาอาจารย์ท่านจะ
 ปรีกษาหรือกันนะ ทำอย่างนี้ได้อย่างไร ทำอย่างนี้ได้อย่างไร แล้วปรีกษาหาช่องทางที่จะไป
 กันได้ ถ้าไปกันได้ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ชำนาญในวสี พยายามรักษาสິงนี้ไว้ ถ้ารักษาสິงนี้ไว้ในะ
 เวลาฝึกหัดออกใช้ปัญญา ฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาต้องฝึกหัดใช้ ถ้าไม่ฝึกหัดใช้ปัญญา เห็นไหม
 สมาธิแกกัเลสไม่ได้ แต่ถ้าไม่มีสมาธิ หน่วยจิตของมรรค ๘ มันไม่สมบูรณ์

เห็นไหม มรรค ๘ เราต้องฝึกฝนจนกว่ามันสามัคคี มันรักกัน มันชอบกัน มันสามัคคีกัน
 จนรวมตัวนะ มรรคสามัคคีรวมจนสมุจเฉตปหานนะ ถ้าเรารู้สิ่งใด เราแง่มุมไป องค์สมเด็จพระ
 สัมมาสัมพุทธเจ้า เอตทัคคะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ตั้งไว้ พระสารีบุตร เสนาบดี
 แห่งธรรม ถ้าใช้ปัญญา ปัญญาจะเพริศแพรว ปัญญาจะโดดเด่นมาก แต่พระโมคคัลลานะมีฤทธิ์มี
 เดช ท่านทำสมาธิ สมาธิท่านจะเด่นมาก สมาธินี้เป็นพื้นฐานของฤทธิ์ของเดช สมาธินี้เป็นพื้นฐาน
 ของปัญญา เพราะมันเด่นทางสมาธิ ถึงเวลาเกิดปัญญาต้องมีมรรค ๘ เหมือนกัน ถ้ามรรค ๘ ขึ้นมา
 ถ้าไม่มีปัญญามักกิเลสได้อย่างไร แต่เพราะมีสัมมาสมาธิเป็นพื้นฐาน แล้วเวลาเกิดปัญญาขึ้นมา
 ปัญญา งานชอบ เพียรชอบ ฝึกฝนจนกว่ามรรคมันจะสามัคคีกัน มันจะรักกัน มันจะเป็นเอกภาพ
 ร่วมกัน นี่ฝึกฝน ผู้ที่ฝึกหัดใช้ปัญญาเขาใช้ปัญญาอย่างนี้ ภาวนามยปัญญา ถ้าภาวนามยปัญญา นี้
 ถ้ามีครูบาอาจารย์ที่แกจิด แกจิดคือการฝึกฝน แกจิดคือการกระทำ ถ้าแกจิดอย่างนี้ เวลาทำไปมัน
 จะพัฒนาของมัน พัฒนาของมัน

ถ้ามันพิจารณาแล้วมันปล่อยวางตทั้งคปหาน มันปล่อยวาง ปล่อยวางมันยังไม่สมควรไป
 ปล่อยวาง เห็นไหม เรามีปัญญา ดูพระสารีบุตรมีปัญญา ปัญญาพิจารณาอะไรก็แล้วแต่ มันก็
 ปล่อยวาง เข้าใจๆ เข้าใจแล้วกิเลสมันไม่ขาด เข้าใจแล้วมันก็ยังมิของมันอยู่ นี่ไง ถ้าไม่ใช่ไปย่อง
 เบาของใครมา มันจะมีเหตุมีผลของมัน มีการกระทำของมัน แล้วใครทำสิ่งใด เราดูสิ นิ้วมือ
 ลายนิ้วมือ กดไปที่ไหนก็นิ้วมือของเรา ลายนิ้วมือเรานี่แหละ กดเมื่อไหร่ก็ลายนิ้วมือนี้

ประสบความสำเร็จไว้ แล้วครูบาอาจารย์คอยบอกถึงสตีป บอกถึงกำหนดที่มันจะเป็นจริง ถ้าเป็นจริง ผลัวะ! ผลัวะ! อันเดียวกัน อันเดียวกันตลอดเลยละ

แต่ถ้าเราล้มลุกคลุกคลานมันก็เป็นอำนาจวาสนาของเราใช่ไหม เราล้มลุกคลุกคลาน ก็เราสร้างมาอย่างนี้ใช่ไหม ถ้าเราสร้างมาอย่างนี้ เราแค่ฝืนฝืนอยากปฏิบัติ สาธุ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าศรัทธาเป็นอริยทรัพย์ของมนุษย์ ถ้ามนุษย์มีศรัทธาความเชื่อ เพราะศรัทธามันจะเป็นห้วงจักรให้จิตใจนี้ออกปฏิบัติ ให้จิตใจนี้ได้ค้นคว้า แคศรัทธาเป็นอริยทรัพย์ของมนุษย์นะ แต่มนุษย์ที่เขาไม่ศรัทธา เขาไม่สนใจ เขาถึงไม่ปฏิบัติ เขาถึงไม่ค้นคว้า

ฉะนั้น เรามีศรัทธามีความเชื่อ เราลงทุนลงแรงกันขนาดนี้ เรามีอริยทรัพย์ ทรัพย์นี้ทำให้เรามาค้นคว้า ทำให้เราประพฤติปฏิบัติ ทำให้เราปฏิบัติขึ้นมา แล้วพอปฏิบัติไปแล้วถ้ามันจะล้มลุกคลุกคลาน เราก็มีอริยทรัพย์จากภายในแล้วเราถึงมาทำของเราขนาดนี้ แล้วถ้ามันยังไม่ขาด ปฏิบัติแล้วมันไม่สมความปรารถนา ก็ทำต่อเนืองไปๆ เพราะเราสร้างมาอย่างนี้ เราทำของเราอย่างนี้ไง เราไม่ได้ฉกชิงวิ่งราวของใครมา ไม่ใช่ไปย่องเบาะธรรมะของใครมา เราศึกษามาเพื่อระดับปัญญา เราศึกษามาเพื่อเป็นแนวทาง เราศึกษามาเป็นปริยัติ เราศึกษามาเพื่อปฏิบัติ

เวลาครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติที่ไหนมา เราก็อยากฟัง อยากฟังธรรมของครูบาอาจารย์ แล้วเราก็พยายามจะทำของเราให้ได้อย่างนั้นๆ ธรรมของเราๆ ของครูบาอาจารย์ฟังแล้วสาธุ แล้ววางไว้ แล้วพยายามทำของเรา ถ้าใจเราเป็น เรากินอาหาร เราอยากให้อาหารเราได้อาหารเต็มเลย เราไม่อยากให้อาหารเปล่าๆ แล้วก็มองอาหารของสำหรับอื่น แล้วก็นึกเอา กลืนน้ำลาย

นี่ก็เหมือนกัน ครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติมา สำหรับอาหารของท่านเต็มไปด้วยอาหารสำหรับของเรามีแต่ด้วยงาน มีแต่สำหรับ แต่ยังไม่มียาอาหาร เราก็ปฏิบัติของเรา เราก็ต้องการอาหารในสำหรับของเรา เราไม่ต้องการอาหารสำหรับคนอื่น แต่ถ้าครูบาอาจารย์ท่านทิ้งเศษอาหารมาใส่สำหรับเรา เออ! เออๆ ถ้าท่านโยนมานะ เออ! เศษอาหารเอ็งไม่มี เอานี้ไปกินก่อน อย่างนี้เอา ท่าน

บอกท่านสอนเรามา ท่านบอกท่านสอนมา แต่เราต้องทำของเราขึ้นมาเอง ถ้าไม่ทำขึ้นมาเองนะ กิเลสของเราใครจะฆ่าให้ กิเลสของเรามันจะเกิดขึ้นมาในใจ ใครจะจัดการมัน เราต้องจัดการ กิเลสของเราเอง ถ้าจัดการกิเลสของเราเอง เราต้องขยันหมั่นเพียร เราสร้างของเราอย่างนี้ เรามี อำนาจวาสนามากแล้ว เราทำของเราขึ้นมา เห็นไหม มนุษย์สมควรความเป็นมนุษย์

ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า มนุษย์ เกิดมาเป็นมนุษย์แล้ว ถ้าไม่ได้บวช ไม่ได้ศึกษา ไม่ได้ปฏิบัติ เหยียบแผ่นดินผิด แล้วเรานี้ได้ปฏิบัติใหม่ ถ้าเรา ไม่ได้บวช เราก็บวชหัวใจของเรา เรากำลังจะบวชใจให้ใจมันเป็นขึ้นมา ถ้าใจมันเป็นจริง ขึ้นมา อริยทรัพย์

ทรัพย์จากโลก เราก็แสวงหามา เราไม่ใช่คนไม่มีปัญญา เราไม่ใช่คนไม่มีมือมีเท้า ทุกคนก็มี มือมีเท้าทั้งนั้น แล้วมีสมองด้วย ทำไมจะประกอบอาชีพไม่ได้ ทำไมจะทำงานไม่ได้ ก็ทำได้ ทั้งนั้นนะ งานก็ทำมาแล้ว งานทางโลก เราก็ทำมาแล้ว แต่งานของเรา งานจริงๆ งานนี้มันไปกับ ใจนะ

คูติ จริตนิสัยที่มันเป็นมาอย่างนี้เพราะอะไรละ เพราะมันได้สร้างสมมาอย่างนี้มันถึงจิรต นิสัยเป็นแบบนี้ แล้วเรานั่งสมาธิภาวนา แล้วถ้ามันเป็นสมาธิมันฝังไปที่จิตละ แล้วถ้าฝึกหัดใช้ ปัญญาครอบหนึ่งละ ปัญญาอย่างนี้มันเกิดขึ้นมา คูติ อะไรที่มันฝังใจมันจะอยู่กับใจ ทรัพย์สมบัติ เวลาตายแล้วเขาเอาใส่โลงไป สัปเหร่อมันยังเอาไปกินเลย แต่นี้ใครเขาของเราไม่ได้ สีล สมาธิ ปัญญาในใจของเรา ใครจะมาฉกชิงไม่ได้เลย อริยทรัพย์มันไปกับเราเลย ถ้าเราปฏิบัติ ถ้าได้แค่นี้ มันก็ไปกับเราอย่างนี้ แล้วถ้าปฏิบัติไป พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า เวลานั้นขาด เวลาสังโยชน์มันขาด ไปแล้ว อกุปปชรรณมันฐานะที่มันจะเปลี่ยนแปลงเลย ถ้าฐานะที่จะเปลี่ยนแปลง มันอยู่กับจิต ใหม่

สิ่งที่เป็นวัตถุทุกคนแสวงหาได้ แม้แต่เชื้อโรคเขายังใช้เพาะเชื้อ เขายังกำหนดได้ว่าเชื้อ โรคอะไรเลย แล้วเวลาจิตมันมีคุณธรรมในใจ ใครจะตรวจ ใครจะเพาะเชื้อว่าจิตอันนี้มันมี คุณธรรมไม่มีคุณธรรม จิตอันนี้มันมีอกุปปชรรณไม่มีอกุปปชรรณ ใครจะเพาะเชื้อ นี้ใจ บัจฉิตตั้ง

สันทิฏฐิโก ถ้าปัจจัยตั้ง สันทิฏฐิโก มันย้อนมา มันถึงไม่ใช่ไปย่องเบาของใครมา เพราะไม่ย่องเบา มา มันถึงมีองค์ความรู้ เพราะไม่ย่องเบา มันปฏิบัติมาตามความจริงของมัน ถ้าความจริงที่ปฏิบัติ อย่างนี้ เราปฏิบัติอย่างนี้ เราทำของเราอย่างนี้ พูดอกไปตรงๆ เลย มันจะไปอ้าอึ้งตรงไหน ผิด เราจะได้แก้ไขไง ถ้ามันผิดตรงไหนมันจะได้แก้ไข เพราะชีวิตนี้สั้นนักนะ เดียวก็ตายแล้ว แล้ว เอาความผิดอย่างนี้มาฝังใจไว้ทำไม

นี่ไง พวกย่องเบา มา เขาพูดในกลุ่มของเขา ไม่ออกสู่สาธารณะ ถ้าออกสู่สาธารณะ ผู้รู้ มี ครูบาอาจารย์มี ถ้าผู้รู้มี ครูบาอาจารย์มี สิ่งใดที่เป็นธรรมๆ เป็นธรรม เวลาหลวงตาทำท่านพูด นะ ท่านบอกธรรมของท่านมันเข้าไปสู่ทุกเม็ดหินเม็ดทราย มันเข้าไปทุกอณูเลย มันมีแต่ ความเมตตาธรรมทั้งนั้น ธรรมมันจะไปเบียดเบียนใคร ธรรมมันจะไปเบียดเบียนใคร มันจะ ไปทำร้ายใคร มันจะไปจ้องให้โทษกับใคร มันให้แต่คุณงามความดี มันให้แต่ความรื่นรมย์ มันให้แต่ของดีๆ ทั้งนั้นนะ ฉะนั้น สิ่งทีเวลาพูด ผู้รู้เขามี เขาดูอย่างนี้ กลั่นกรองอย่างนี้ไง กลั่นกรองเพื่อประโยชน์กับพระพุทธศาสนา ศาสนทายาท ธรรมทายาท

ถ้าธรรมทายาท ธรรมที่เป็นทายาท ทายาทเพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้าปรารถนาหรือสัตว์ชนสัตว์ ถ้ามีผู้รู้ สังฆธรรมอันนี้มันจะเข้าสู่หัวใจ การปฏิบัติธรรม เวลา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา “จะสอนใครได้หนอ” มันละเอียดลึกซึ้งนะ แต่ ถ้าผู้รู้จริงกับผู้รู้จริงมันอันเดียวกัน มันอันเดียวกัน มันสื่อสารกัน มันมีความเข้าใจกัน แต่ที่นี้พวก ย่องเบามา มันไม่มีเหตุมีผล ไม่มีเหตุมีผลขึ้นมาแล้วก็อ้างอิงว่าจะเป็นอย่างนั้น แต่วิธีการเหลวไหล มากเหลวไหลจนมันเป็นไปได้ไม่ได้

คิดสิ เวลาเราเจ็บไข้ได้ป่วยไปหาหมอ หมอเวลาเขาคิดยา เขาคิดที่ไหนล่ะ เขาต้องคิดเข้า กล้ามเนื้อของเราที่ไหนก็แล้วแต่ จะแขนจะขา ที่ไหนเขาต้องคิดเข้ากล้ามเนื้อของเรา ใ่อันเขาเอาเข็ม มา เขาเอาไซริงค์มา เขาคิดไปในอากาศ เขาบอกว่าเขาคิดยาเข้าไปในร่างกายเรา เป็นไปได้ไหม เพราะเวลาคิดเข้าไปในร่างกายแล้วมันเจ็บใจ ทำไมต้องทำอย่างนั้น ไซริงค์ก็กดทิ้งไปเลย กดทิ้งไปใน อากาศเลย แล้วบอกให้โรคเราหาย มันเป็นไปได้ไหม มันเป็นไปได้หรือไม่ได้หรอก นี่ไง ถ้ามันย่องเบา

มา มันเป็นอย่างนั้น กิดเอาเอง จินตนาการเอาเองไงว่า ถ้าเราคิดยา เราก็คิดกตทิ้งไป กตทิ้งไป แล้วก็คิดว่ามันเข้าไปสู่ร่างกายของผู้ป่วย แล้วโรคนั้นจะต้องหาย มันเป็นไปได้ไหม แต่ถ้าเรามาคิดยาโดยข้อเท็จจริง เขาต้องฉีดเข้ากล้ามเนื้อ เข้ากล้ามเนื้อ ถ้าเข้าเส้นเลือดมันยิ่งดีใหญ่ มันยิ่งไป นี่มันมีปฏิภิกิริยา มันมีการกระทำของมัน พวกเคมีต่างๆ เข้าไปในร่างกาย มันต้องมีปฏิภิกิริยามันถึงจะเข้าไปปราบปรามเชื้อโรคนั้นได้

มรรคญาณๆ เหมือนกัน ถ้าไม่มีมรรคญาณ คุณิ เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาพิจารณา ถ้าเวลามันขาดไปแล้ว เราจะต่อเนื่อกันไปอย่างไร บุคคล ๔ คู่ โสคาปัตติมรรค โสคาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล แล้วมหาสติ มหาปัญญา เวลาเป็นสติ สติเป็นอย่างไร เวลาเป็นมหาสติ มหาสติอย่างไร แล้วถ้าเป็นสติ อัตโนมัตติเลย ปล่อยไม่ได้เลย เวลาเราปฏิบัติลุ่มลูกลुकคลูกหลาน ทำสิ่งใดมันก็ไม่ได้ผลสักที เวลามันจูดคิดไปแล้วเป็นสติ มหาสติ สติอัตโนมัตติ ปล่อยเข้างานทันที ปล่อยเข้างานจนต้องพัก ต้องร้องไว้ เวลาปัญญามันหมุนแล้ว ปัญญามันเตลิดเปิดเปิง เตลิดเปิดเปิงไปเพราะความไม่มีครูบาอาจารย์ เวลามันภาวนาไม่ได้ ภาวนาไม่คิด เราก็พยายามปลุกปลอบหัวใจให้ทำให้ได้ ทำให้มันเป็นจริงขึ้นมา แล้วพอมันพัฒนาขึ้นไปเป็นมหาสติ มหาปัญญา ปัญญามันหมุนไปแล้ว หมุนไปจนถ้ำหน้าไปแล้ว เวลาถ้ำหน้าไปแล้ว มรรคสามัคคีมันโด่งไป หน่วยกิตหนึ่งมันโด่งออกไป แล้วหน่วยกิตที่สามมันลบหมดเลย มันจะสามัคคีกันได้อย่างไร มันจะพร้อมกันได้อย่างไร ต้องร้องไว้

เวลาภาวนาไม่เป็น ภาวนาไม่ได้ ใช้ปัญญาไม่ได้ก็ลุ่มลูกลुकคลูกหลาน ทุกข์ยากมาก เวลาภาวนาเป็นแล้ว ฆ่าแล้ว ฆ่ากิเลสหายบายๆ เข้าไปแล้ว พอมันสูงขึ้นไป มรรคมันส่งไปแล้ว ปัญญา มันจูดคิดแล้ว มันไปของมันแล้ว ต้องร้องมันไว้ ไม่ร้องไว้ ปัญญามัน โดดไป จนหลวงตาถามหลวงปู่มัน “ไม่ได้หลับไม่ได้นอนนะ นอนไม่ได้เลย มันจะตายอยู่แล้ว”

“นั่นละสมบัติบ้า บ้าสังขาร”

เวลามันไป มันไปอย่างไร มันไป นี่มีครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติ นี่มรรคสามัคคี มรรคสามัคคี สามัคคีอย่างไร บุคคล ๔ คู่ ถ้ามันมีข้อเท็จจริงของมัน มีครูบาอาจารย์ มันจะส่งต่อนะ ส่งต่อ

เลย ถ้าบุคคลคู่ที่ ๑ มันไปแล้วมันจะเป็นบุคคลคู่ที่ ๒ บุคคลคู่ที่ ๒ มันจะอย่างไร มันจะทำอย่างไรให้มันเข้มแข็งขึ้นมา ให้จิตมันเข้มแข็งขึ้นมา เพราะกิเลสมันละเอียดขึ้น ถ้ามันพิจารณาของมัน มันสมุจเฉทปหาน มันขาดไปแล้ว มันจะเป็นบุคคลคู่ที่ ๓ ถ้าบุคคลคู่ที่ ๓ มหาสติ มหาปัญญาขึ้นมา เราต้องทำอะไร ถ้าไม่วิ่งราวมา ไม่ย่องเบาของใครมา มันรู้จริง ความรู้จริงมันแก้ไขได้ เห็นไหม หลวงปู่มั่นบอก “การแก้จิตแก้ยากนะ ผู้เฒ่าจะแก้วะ”

การแก้จิตมันแก้ยาก เพราะจิตมันไม่เคยเป็น ไม่เคยเป็น ไม่เคยเห็น เป็นไปไม่ได้ ไปวิ่งราวขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธพุทธพจน์ๆ ไปวิ่งราวขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมวินัยอยู่ในพระไตรปิฎก อยู่ในตู้พระไตรปิฎก ก็ไปวิ่งราวมาว่าเป็นของเรา ต้องอย่างนั้นๆ แล้วความจริงมีอยู่ไหม ถ้าวิ่งราวมา มันไม่มีเหตุมีผลหรอก แต่ถ้าไม่วิ่งราวมา มันพัฒนาขึ้นมาจากปุถุชน ถ้าปุถุชนคนหนา คนหนากี่รู้โดยอ้อม แต่ถ้าเป็นกัลยาณปุถุชน มันจะรู้ตรง ถ้ารู้ตรงขึ้นมาละ ถ้ามันจับกาย เวทนา จิต ธรรมได้ขึ้นมา มันเป็นคน มันจะเป็นคู่ที่ ๑ นี้โศคาปัตติมรรค แล้วถ้าโศคาปัตติมรรคถ้าพิจารณาจนกว่ามันจะสามัคคีกัน มันจะสมคูลกัน มรรคสามัคคี นี้มันสมคูลของมัน สมุจเฉทปหาน ถ้าไม่สามัคคี มันโดดเด่นอย่างไร นี่ไง ถ้าไม่สามัคคี

แต่มันก็จรตนิสัย จรตนิสัย พระสารีบุตรนี้ปัญญาวิมุตติ ถ้าพระโมคคัลลานะนี่เจโตวิมุตติ มันเด่นทางใจ แต่เด่นอย่างไรก็แล้วแต่ มันสามัคคีแล้ว มันรวมแล้ว มันสมุจเฉทปหาน มันก็เป็นอันเดียวกัน อันเดียวกัน อันเดียวกันต้องสมคูล ต้องสามัคคี มันถึงสมุจเฉท ถ้าไม่สมคูล มันโดดเด่นอย่างไร เพราะโดดเด่นนั่นแหละ เพราะจรตนิสัยมันโดดเด่นของแต่ละคน ถ้าโดดเด่นแล้วเราไปศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราชอบสิ่งใด ชอบอะไร ก็เอาโดดเด่นอย่างนั้น

เราจะเดินทางทางไหน เราต้องใช้พาหนะอย่างนั้น พาหนะอย่างหนึ่งไปใช้กับสถานที่อีกอย่างหนึ่ง เราไปไม่ได้ นี่ก็เหมือนกัน ความโดดเด่นของในพระไตรปิฎก ความโดดเด่นของครูบาอาจารย์ของพระอัครสาวกแต่ละองค์ แล้วความโดดเด่นของเรามันเป็นอย่างนั้นจริงหรือ

เปล่า เห็นข้างจีจะจีตามข้าง เราเป็นคน เราไม่ใช่ข้าง ข้างมันกินอาหารวันละเท่าไร แล้วเรากินอาหารวันละเท่าไร แล้วจะให้จีกองเท่ากัน มันเป็นไปได้อย่างไร เห็นข้างจีจะจีตามข้างนะ

นี่ก็เหมือนกัน เราศึกษาได้ เราศึกษามาเพื่อเป็นปัญญาเราได้ แต่เวลาปฏิบัติจะเอาความจริงของเรา เป็นความจริงต้องเกิดขึ้นมาจากเรา ถ้าความจริงเกิดขึ้นจากเรานะ มันจะเป็นไปได้แล้ว ถ้ามันเป็นไปได้ เราทำของเราอย่างนี้ ถ้าทำอย่างนี้ขึ้นมา พิจารณาของเราไป จากที่ลุ่มลูกกลูกกลานที่ทำไม่ได้ มันลุ่มลูกกลูกกลานนี้มันทุกข์ยากมากนะ แล้วเวลาบุคคลคู่ที่ ๑ บุคคลคู่ที่ ๒ ไปแล้ว เวลาบุคคลคู่ที่ ๓ ถ้ามันจับได้ คำว่า “จับได้” จับได้ต้องขุดขี้หาก็เลย ถ้ามันขุดขี้หาก็เลย มันก็สืบทอดกันไม่ได้ ถ้าขุดขี้หาก็เลย คูสิ บอกว่าเวลาทองขะถ้ามันจุดไฟติดแล้วมันจะเผาไหม้ไปตลอดทั้งทองขะ ทองขะมันเป็นทองๆ นะ มันแยกส่วนกัน ไฟมันไม่ถึงกัน ถ้าไฟไม่ถึงกันทำอย่างไร จะต่อให้ไฟทองหนึ่งไหม้อีกทองหนึ่ง จะทำอย่างไร นี่ไง จิตเวลามันจะค้นคว้าหาวิชา เวลาค้นคว้าหาพญามาร มันเป็นชั้นเป็นตอนๆ ถ้ามันมีความเป็นจริง

เวลาติดสมาธิ หลวงตาท่านติดสมาธิก็ติดของท่าน เวลาหลวงปู่มันท่านออกแล้ว เห็นว่าสมาธิทำให้นั่นช้า ก็พยายามใช้ปัญญามากขึ้น ปัญญามากขึ้นขึ้นมา “นี่ไอ้บ้าสังขาร” เพราะปัญญาไปแล้ว มรรค ๘ เราไม่ได้ฝึกหัดพิจารณาจนกว่ามันจะสมมูล มรรค ๘ ในแต่ละกลุ่มมันจะต้องสมมูลของมัน ถ้าสมมูลคือมรรคสามัคคี มรรคสามัคคีมันรวมกัน รวมกันโดยความสมมูลของมัน แล้วมันจะสมมุจเทพทานอย่างที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักๆ

แล้วเวลาพระอัญญาโกณฑัญญะ มันสมมูลในใจของพระอัญญาโกณฑัญญะ พระอัญญาโกณฑัญญะถึงเห็นว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา แต่ในใจของพระอัสสชิ ในใจของพระมหานาม ในจิตใจปัญจวัคคีย์อีก ๔ องค์มันไม่สมมูล นี่เวลาเทศน์ธรรมจักๆ ปัญจวัคคีย์ นักบวช ๕ องค์ ทำไมพระอัญญาโกณฑัญญะรู้องค์เดียวละ เห็นไหม นี่ความสมมูล ความสามัคคี จิตมรรคสามัคคีที่มันสมมูลของมัน มันไปสมมูลในใจของพระอัญญาโกณฑัญญะ พระอัญญาโกณฑัญญะถึงมีดวงตาเห็นธรรม แต่อีก ๔ องค์นั้นฟังธรรมเหมือนกัน มีพื้นฐานมาเหมือนกัน อุปฏิฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาด้วยกัน แต่ด้วย

ความสมดุล จิตมันยังไม่สมดุล องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงเทศน์เข้าไปจนพระปัญญา
 วัคคีย์เป็นพระโสดาบันทั้งหมด องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์อนัตตลักขณสูตรเป็น
 พระอรหันต์ทั้งหมดเลย นี่ไง เวลาแกจิตมันเป็นแบบนี้ไง

มันไม่ใช่ว่า “พุทธพจน์ๆ” แล้วก็ไปย่องเบามา ไปจกชิงวิ่งราวมาว่าจะเป็นของเรา ไม่มี
 ศึกษาเพื่อปฏิบัติ ศึกษาแล้วเวลามันพัฒนาขึ้นไป บุคคลคู่มือที่ ๑ คู่มือที่ ๒ คู่มือที่ ๓ เวลาออกไป ถ้า
 พิจารณาไปแล้ว มันจุดติดไปแล้ว เราจะรู้ยังไง ถ้าไม่รู้ มันโคดเค้น มันสุดโตรงไปอันหนึ่ง
 มันสามัคคีไม่ได้ ถ้ามันสามัคคีไม่ได้ เราจะทำอย่างไร เราจะทำอย่างไร

นี่มีครูบาอาจารย์ท่านคอยสั่งคอยสอน คอยบอก คอยชี้ คอยชี้แนะ แล้วเราไปรู้เองเห็นเอง
 มันกำลังฟาดฟัน ดัดทางนี้มา เห็นโทษกับทางนี้มา ก็มูมานะไปอีกทางหนึ่ง มูมานะมันก็ไปติด
 ทางนู้นอีกแหละ มันติดทางนี้มาก็แก้ปลดมาแล้วต้องทำให้สมดุล แล้วแก้ปลดมาแล้วไปมูมานะ
 ทางนู้น มันก็โคดเค้นไปทางนู้นอีกแหละ ก็ต้องรู้กลับมา รู้กลับมา ฝึกหัดอย่างนี้เพื่อความ
 สมดุล มรรคสามัคคีเพื่อความสมดุล

แต่มันสมดุลได้ยาก เพราะว่าความผูกพัน เพราะว่าความชอบของเราก่อนหนึ่ง แล้วกิเลส
 มันก็ขุมมันก็เหย่ กิเลสมันครองใจของสัตว์โลก มันอาศัยหัวใจของเราเป็นที่อยู่อาศัยของมัน แล้ว
 มันจะปล่อยไปง่ายๆ คุณติ คุณบุคลากรในฐานะในพระไตรปิฎก เวลาองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะ
 ชนะมาร อู้ฮู! พญามารมันขมมานะ ขนลุกเต้าหลานหลานจะมาทำลายบัลลังก์สมาธิธรรมของ
 องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป นั่นเป็นบุคลากรในฐานะ แต่ความจริงในใจมันก็ต่อสู้กันเต็มที่นั่น
 แหละ

นี่ไง พญามารมันอาศัยหัวใจของสัตว์โลกเป็นที่อยู่อาศัย แล้วมันจะปล่อยให้เราไปง่ายๆ
 คุณติ นั่งสมาธิ เห็นไหม ปวดเกินไป นี่ลูกหลานมารทั้งนั้นนะ แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญาต่อสู้ชนะไป
 แล้วนะ ลูกหลานบี้มันไปที่ละคน ไอ้ลูกหลานมันนี่ ไอ้ที่ว่าสมาธิก็ทำไม่ได้ ไอ้ปัญญาที่ไม่มี บี
 มันไปเรื่อยๆ ฆ่าลูกฆ่าหลานมันไปก่อน พอซุกไซ้เข้าไปเดี่ยวไปเจอพ่อเจอแม่มัน ไปเจอพ่อเจอแม่
 มันจะต่อสู้กันอย่างไร

ในภาคปฏิบัติมันมีแบบนี้ มันมีการต่อสู้ มันมีการกระทำ ถ้ามีการกระทำแล้ว เราปฏิบัติแล้ว เรามีครูมีอาจารย์ เวลาครูบาอาจารย์ท่านเทศนาว่าการมาแล้วตรงกับกรปฏิบัติของเรา มันซาบซึ้งมากนะ เห็นไหม ผู้รู้เขามิ ผู้รู้ที่เขามิ มันซาบซึ้งมาก แต่ถ้ามันไปฉกชิงวิ่งราวมา เวลาพูดออกมาทำไมต้องทำแบบนี้

คำว่า “ทำไมต้องทำแบบนี้” ทำให้พวกเราจะมูมานะเข้าไปสู่ความจริง เลยไม่มีโอกาสเข้าไปสู่ความจริง ให้มันอยู่กับความจำ อยู่กับสัญญา อยู่กับกรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อยู่กับธรรมของครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติมา แล้วท่านเทศนาว่าการไว้เพื่อประโยชน์ในการประพฤติปฏิบัติ ไม่ใช่เพื่อให้เราเป็นนอนแทะกระดาษ ไปจำสิ่งนั้นมาแล้วบอกว่าทำแค่นี้ก็พอๆ พอเพราะอะไรละ พอเพราะกิเลสมันบอกให้พอใจ พอเพราะกิเลสมันบอกว่า “ถ้ารู้แบบนี้ เป็นธรรมสังเวชอย่างนี้ แล้วมีความสลด มีความสังเวชอย่างนี้ แค่นี้ธรรม แค่นี้ธรรม” มันพอเพราะกิเลสมันครอบงำ กิเลสมันครอบงำ แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์นะ เราพยายามทำของเราให้เป็นความจริงของเรา เป็นปัจจัยตัดตั้ง เป็นสันทิฏฐิโก

ถ้ามันนุ่มนวล จิตใจวันนี้มันนุ่มนวลอ่อนหวาน เราทำของเราด้วยความนุ่มนวลก็ได้ มารยาทสังคมาที่เขานุ่มนวล เราก็ต้องนุ่มนวลกับเขา ถ้าไอ้โจรห้าร้อยมันรุนแรงมา เราก็ต้องเข้มแข็งปะทะกับโจรห้าร้อยนั้น จิตใจของเราบางวันมันก็ดี บางวันมันก็ตาโคมใส่มา เห็นไหม แม้แต่ใจของเรา อารมณ์แต่ละครั้งมันยังไม่เท่ากัน ยังไม่เสมอกันเลย แล้วเวลาปฏิบัติขึ้นมา สิ่งใดถ้ามันสมควรกับเรา ปฏิบัติแล้วมันเป็นความจริงกับเรา เราต้องมูมานะ

สังคมาเขาจะนุ่มนวลอ่อนหวานขนาดไหน เราก็นุ่มนวลอ่อนหวานไปกับเขา แต่เราก็ต้องมีสติปัญญาไม่ให้ความนุ่มนวลอ่อนหวานนั้นเข้ามาฉกฉวยเอาผลประโยชน์ของเราไป ไอ้โจรห้าร้อยมันมาด้วยกัน จะปล้นจะชิงขึ้นมา เราก็มีสติปัญญาจะป้องกันทรัพย์สมบัติของเราไม่ให้โจรห้าร้อยมันมาปล้นมาชิงของเราไป เห็นไหม เรามีสติปัญญาเพื่อป้องกันตัว เรามีสติปัญญาฝึกมาก็เพื่อ เห็นไหม สุภัททะไปถามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตอนจะปรินิพพาน “ศาสนาไหนก็ว่าดี ทุกอย่างก็ว่าดีหมด”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลย “สุกัถะ เธออย่าถามให้มากไปเลย ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล”

ศาสนาไหนไม่มีมรรค ไม่มีผลหรอก แต่เราก็อ่านนั้นก็ดี นี่ก็ดี นี่ก็เหมือนกัน เวลาจิตใจของเรา เราปฏิบัติมันจะดีหรือไม่ดีมันเป็นที่ยอมรับของเราไง มันเป็นที่ว่าเราชอบ แล้วพอชอบแล้วเราไปเจอตำรับตำรา ไปเจอครูบาอาจารย์ชักนำไปจะย่องเบาเอา จะหิบบของเขา จะฉวยของเขา จะเอาว่าเป็นของเราๆ แล้วเราก็ชอบ เพราะอะไร เพราะไม่ต้องทำ มันมีเลย

แต่ถ้ามันจะทำขึ้นมาละ จะทำขึ้นมาก็ต้องทำความจริงอย่างนี้ ถ้าเป็นความจริงแล้วนะ มันภูมิใจ หนึ่ง ภูมิใจ สอง จิตใจเรามันสกปรก จิตใจของเรามีมาร มีลูกของมาร หลานของมาร อาศัยอยู่ในหัวใจของเรา รกรุ่งรังทั้งใจเลย เวลามันสมุจเฉตปหานนะ มันฆ่าลูกฆ่าหลานของมาร โสดาบฆ่าหลานของมาร แล้วเวลามันทำลายลูกของมาร นี่สภิกษาคามี ทำลายพ่อแม่มัน นี่อนาคามี เวลาทำลายปู่ย่าตายายของมัน เจ้าวิภูจักร ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ เราทำลาย เราฆ่า เราเห็นตามความเป็นจริง เราทำเพื่อประโยชน์กับใจของเรา

แต่ถ้าเราไม่มีความจริง มันไปย่องเบาเข้ามา ไปปลกชิงวิ่งราวเข้ามา มันก็เป็นสัญญาอย่างนั้นนะ แล้วในเมื่อสังคม ในเมื่อครูบาอาจารย์ของเราวางรากฐานไว้ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านวางข้อวัตรปฏิบัติไว้ก็เพื่อให้เรามูมานะ เพื่อต้องการให้เราเข้มแข็ง ท่านต้องการให้เราปฏิบัติขึ้นมา ให้เราได้คุณธรรมจริงในหัวใจของเรา เราได้สังฆธรรมความจริง เพื่อให้ใจของเราเป็นธรรมจริงๆ ด้วยความเมตตาณะ ท่านจะดุจะดำ จะรุนแรง รุนแรงเพราะกิเลสของเรามันมีอำนาจครอบงำใจเราไป เพราะกิเลสของเรามันทำให้เราพลั้งเผลอ

เวลาหลวงปู่มั่นท่านพูด เวลาเราเดินไปมาอยู่ในวัดโดยขาดสติ ท่านบอกเลย “นี่ซากศพมันเดินได้” ท่านเห็นแล้วท่านก็ทุกข์กับเรานะ เรามีชีวิตเดินอยู่ที่นี่ แต่เราในสายตาของท่านบอกว่าเราก้าวเดินกันอยู่นี่เหมือนศพเดินได้ เหมือนกับซากศพ ไม่มีจิตวิญญาณเลยหรือ เห็นไหม ท่านก็ทุกข์ใจกับเรา ท่านถึงได้เตือน ท่านถึงได้บอก

ไอ้เราเตือนบอกๆ ก็เพื่อคุณงามความดี เพื่อให้เรามีสติปัญญา ให้ทำขึ้นมาเป็นความจริงของเรา พยายามฝึกหัด ถ้ามันมีพื้นฐานอย่างใดมาก็พยายามฝึกหัดให้เป็นคุณสมบัติของเรา ให้เป็นความจริง ไม่ใช่ไปข้องเบาอกชิงวิ่งราวของใครทั้งสิ้น เอวัง